

EL GUST PER LA LECTURA

curs 2019-2020

Quadern de l'alumnat

El gust per la Lectura 2019 – 2020
Primer i Segon d'ESO

La balada del funicular miner

Quadern de l'alumnat

Departament d'Educació
Sub-direcció General de Plurilingüisme
Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Isabel Pau Custodio i Albert Vilaplana Serralta

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/). Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

ÍNDEX

Presentació	6
Abans de llegir	8
Analitzem la portada i la contraportada del llibre	9
1.Coberta	9
2.Sinopsi	10
3.Dedicatòria	10
Mentre llegim	12
Repte núm. 1: ALLÒ...	13
Repte núm. 2: La Bèstia	14
Després de llegir cada capítol	15
Prefaci	16
Aprofundim - Què sabem de la bèstia?	16
Fem connexions - Animals i humans, qui és més animal?	18
Fem visites - Reserves d'animals	20
Taller de creació - Escrivim el guió d'una escena	21
Capítol 1: La vall de Tamasca	23
Aprofundim - Viatgers i viatjants	23
Fem connexions - Migracions	24
Fem visites - Coneixeu les plantes?	25
Taller de creació - Imaginem-nos l'herbolari	26
Capítol 2: Estranyes benvingudes	28
Aprofundim - Gent de Tamasca	28
Fem connexions - Personatges de dos en dos	30
Tamasca, una vall inventada?	32
Situem-nos a Tamasca!	33
Capítol 3: La professora nova	35
Aprofundim - Mines de ferro	35
Fem connexions - El coltan	38
Fem visites - Mines reconvertides en museus	39
Taller de creació - Fabriquem el nostre llapis	40
Capítol 4: Els ulls al bosc	41
Aprofundim - Agneta la Trementinaire	41
Fem connexions - Va de bruixes!	42
Fem visites - Coneguem les trementinaires	43
Taller de creació - Naturalistes, a dibuixar!	44
Capítol 5: Gallines Mortes	46
Aprofundim - Interpretant les observacions per determinar sospitosos	46
Fem connexions - El metro de Moscou	49

Fem visites - Anem a pagès!	50
Taller de creació - Fem de periodistes	51
Capítol 6: Concurs de fotografia	52
Aprofundim - Homes llop i altres éssers mitològics	52
Fem connexions - Històries de dracs i donzelles	56
Fem visites - Anem a veure llops!	57
Taller de creació - Coneguem les llegendes del nostre poble o ciutat	58
Capítol 7: Autòpsia	59
Aprofundim - Atacs d'ossos	59
Fem connexions - El passat és com l'aigua	62
Fem visites - Museu del Pastor	63
Taller de creació - Infusions d'herbes	64
Capítol 8: Bèsties Exòtiques	65
Aprofundim - Bèsties exòtiques o espècies invasores?	65
Fem connexions - Ens sobren prejudicis	67
Fem visites - Recuperació d'espècies marines	68
Taller de creació - Evitem l'arribada d'espècies invasores	69
Capítol 9: La balada	70
Aprofundim - L'himne miner	70
Fem connexions - Balades	72
Fem visites - Anem a un concert	73
Taller de creació - Ens atrevim a compondre una cançó?	74
Capítol 10: El passat és com l'aigua	75
Aprofundim - Secrets de guerra	75
Fem connexions - Sacrificis	76
Fem visites - Coneguem Rússia	77
Taller de creació - Les cares de la guerra	78
Capítol 11: Retoc fotogràfic	79
Aprofundim - Els personatges són universals	79
Fem connexions - La boira que envolta el misteri	80
Fem visites - Observatoris meteorològics	82
Taller de creació - A la recerca d'empremtes	83
Capítol 12: Família	84
Aprofundim - L'amor cortès, l'amor impossible	84
Fem connexions - Dispara o mor!	86
Fem visites - Excursions amb ponts i passos elevats	87
Taller de creació - Retoquem fotografies	88
Capítol 13: Assalt	89
Aprofundim - Portes al passat	89
Fem connexions - A la guerra!	92
Fem visites - Visitem Funiculars	93
Taller de creació - La part humana de la bèstia	94

Capítol 14: Cal tancar les històries del passat	95
Aprofundim - Secrets que surten a la llum	95
Fem connexions - Disseccionant les històries	98
Fem visites - Visitem la nostra pròpia família	99
Taller de creació - Dibuixem les paraules	100
Epíleg	101
Aprofundim - Reinterpretem l'inici de la novel·la	101
Fem connexions - Interpretem el final de la història	102
Fem visites - Centre de recuperació de primats	103
Taller de creació - Continuem amb la novel·la	104
Cloenda	105
<hr/>	
La Mei	106
Resolem els misteris	107
Avaluem el projecte	109

PRESENTACIÓ

El passat és com l'aigua que sempre torna al lloc per on corria. Aquest és el precepte inicial de "La balada del funicular miner", una novel·la juvenil cosida pel misteri, la tensió i un microcosmos molt particular, el de la Vall de Tamasca.

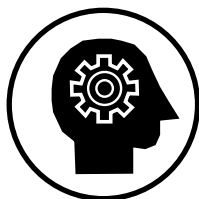
Una professora desconeguda acaba d'arribar a Tamasca, un lloc recòndit a les muntanyes del nord. Un animal salvatge, paral·lelament, arriba no se sap com d'entre les serres i comença a fer-se un particular cau. Una adolescent, nouvinguda en un poble on no coneix ningú però tothom la coneix. Tres vidres entrelaçades, tres destins diferents.

Un bon seguici els acompanya: Isaïes el veterinari, un home sabut i conegut per tothom, Gerard, un noi molt creatiu però amb la mateixa capacitat per a estar embobadit, i Agneta, la trementinaire, entre d'altres. Tots ells acompanyen els tres protagonistes de l'obra, amb els seus tocs, els seus deixos i les seves particularitats. I, no cal dir-ho, com a personatge vertebrador, el funicular miner.

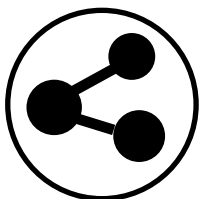
La balada del funicular miner és una porta al passat que ens permet descobrir el present. Un present que pot ser tan fosc i misteriós com el passat que persegueix els nostres personatges...

En aquest quadern us proposem un seguit d'activitats per treballar la novel·la, tant des d'un punt de vista literari i lingüístic com des d'un punt de vista científic. La proposta s'estructura en quatre grans apartats:

- **Abans de llegir**, fareu activitats per preparar la lectura i engrescar-vos a entrar dins la narració, fixant-vos en l'embolcall, perquè us donarà pistes clau per entendre i gaudir de l'obra.
- **Mentre llegiu**, fareu activitats que us engrescaran a intentar descobrir els misteris que ens presenta l'autor, sense trencar el ritme de lectura ni el plaer de llegir.
- **Després de llegir cada capítol**, fareu algunes activitats, que podran ser d'un d'aquests quatre tipus:

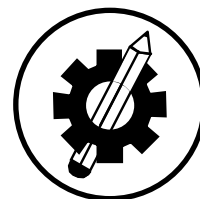
APROFUNDIM

FEM CONNEXIONS

FEM VISITES

TALLER DE CREACIÓ

- **Un cop hagueu llegit tot el llibre**. La novel·la es caracteritza per mostrar diferents històries entrelaçades, que us permetran endinsar-vos-hi des de moltes vessants i abordant diverses temàtiques. Quan acabeu de llegir la novel·la, aprofundireu en els diversos personatges i en algun d'aquests temes.

Finalment, volem acabar amb una petita proposta. Com que sereu uns quants realitzant aquestes activitats pensem que pot ser molt interessant compartir les vostres descobertes i creacions relacionades amb la lectura d'aquesta novel·la. És per això que us animem a compartir a les xarxes socials les vostres creacions, opinions, activitats etc..., sota les etiquetes:

#gustperlalectura

#llegimelfunicular

ABANS DE LLEGIR

Observeu l'exterior del llibre: potser tingueu la coberta negra o la coberta celest. Indistintament, analitzareu els elements que hi apareixen.

Fullegeu el llibre, fixeu-vos en la dedicatòria de l'inici...

Com l'olor del menjar abans d'un bon àpat ens ajuda a endevinar què tastarem i ens obre la gana, ben segur que aquesta observació donarà pistes sobre el que us trobareu dins del llibre i us farà venir desig de començar-lo a llegir.

EL GUST PER LA LECTURA

curs 2019-2020

ANALITZEM LA PORTADA I LA CONTRAPORTADA DEL LLIBRE

1.Coberta

Qui ha escrit aquesta novel·la?

- Coneixíeu aquest autor?
- Ha guanyat cap premi?
- Heu llegit cap altre llibre seu? N'heu sentit a parlar?

Després podeu observar la il·lustració i el títol:

- Què podeu observar a la coberta?
- Quines pistes dona sobre el llibre?
- Què significa balada? I funicular miner?
- Compareu la coberta negra amb la coberta celest: tenen alguna cosa en comú?

2.Sinopsi

La sinopsi de l'obra presenta:

Una protagonista:
l'Alda, professora de matemàtiques que arriba nova a una vall

Un espai:
una vall de muntanya lluny de tot amb un funicular miner

Un conflicte:
una bèstia sanguinària que apareix a la vall

- Coneixeu alguna vall allunyada? Com us imagineu la vida allà?
- Coneixeu alguna vall o indret que hagi tingut o tingui activitat minera?
- Què faríeu si sabéssiu que al vostre barri ha aparegut una bèstia salvatge?
- Fixeu-vos-hi! Serà una casualitat o una simple coincidència: trobeu alguna relació entre les imatges i el títol? I amb la sinopsi?

3.Dedicatòria

Molts llibres, i en general, moltes obres d'art tenen una dedicatòria. Unes paraules escrites des de l'ànima de l'escriptor/a per a una o diverses persones que li han fet costat durant el procés d'escriptura. En aquest cas trobem la dedicatòria següent:

Per al Francesc Hernández, que sabrà quan cal carregar contra la bèstia

- Qui penseu que pot ser el Francesc Hernández?
- Com interpreteu la dedicatòria? Expliqueu-la amb les vostres paraules.
- Penseu que té alguna relació la dedicatòria amb la "bèstia" de la sinopsi?

Sembla que, gràcies a la dedicatòria, podem conèixer una mica més la vida de l'escriptor...

Com definiríeu en 5 adjectius la vida d'un escriptor?

Dibuixeu un escriptor entre tres i compartiu-ne després el resultat amb la resta de companys. S'hi assemblen?

Busqueu després a Google aquests escriptors, observeu-los, i penseu: Quin gènere literari creieu que deu escriure cada un d'ells? Amb quins tres adjectius els definiríeu? Corresponen als que havíeu pensat en l'activitat anterior? Quines semblances i diferències penseu que hi ha entre aquests 5 autors?

Kiko Amat

Vicent Andrés Estellés

Pau Joan Hernández

Maria Mercè Marçal

Bel Olid

Isabel Clara Simó

MENTRE LLEGIM

Com heu observat a la coberta, la novel·la presenta dos misteris. Els habitants de Tamasca estan completament desorientats amb les novetats que han arribat a casa seva.

Els ajudareu a trobar la resposta als seus interrogants?

EL GUST PER LA LECTURA

CURS 2019-2020

REpte NúM. 1: ALLÒ...

L'Alda, la professora nova. Aquest és el sintagma nominal que descriu l'Alda, a partir de la seva visió. És una persona que arriba a un lloc bastant peculiar i suficientment allunyat dels grans nuclis de població, per poder fugir de les seves pors: D'ALLÒ que la persegueix.

Allò. Alda recorda una i altra vegada allò. La clau que li va obrir la porta a una nova vida, a una nova manera de fer. Allò l'havia marcada per sempre a la cama. Allò, el seu gran secret. Allò articula tota la vida de l'Alda i, de rebot, també la de la gent que l'envolta, tant els seus secrets com les seves evidències.

QUÈ CREUS QUE VA SER ALLÒ?

Sereu capaços d'esbrinar-ho abans d'acabar el llibre? Anoteu en *post-its* cadascuna de les pistes que aneu trobant al llibre sobre el misteri de l'Alda. Podeu fer-ho en aquest document o en un mural d'aula, de manera col·lectiva.

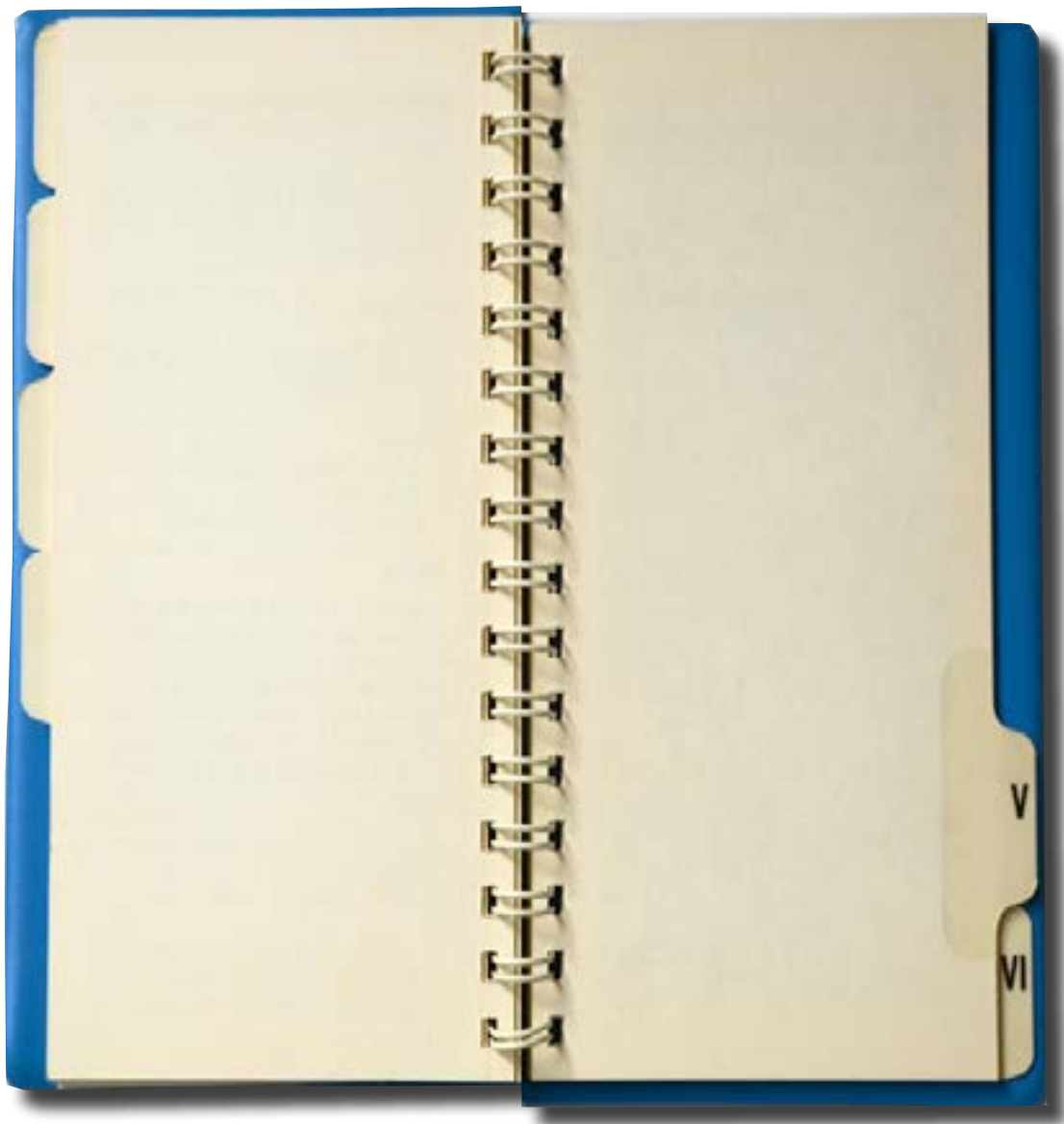

REpte NÚM. 2: LA BÈSTIA

L'altre gran misteri que ajuda a cosir l'obra de dalt a baix. Una altra incògnita a resoldre des del minut 1 de començar la novel·la: els habitants de Tamasca comencen a sentir-se insegurs perquè alguna ànima salvatge i forastera campa per les muntanyes d'aquest petit racó del món.

(Atenció! Abans de començar aquesta activitat, cal haver fet la secció *Aprofundim* del PREFACI)

Com o qui és la Bèstia? Quan, mentre llegiu el llibre, en trobeu alguna pista o detall, atureu un moment la lectura i anoteu-ho en aquest diari o bé en un mural d'aula.

Recordeu: teniu dos reptes ben importants, sereu capaços de superar-los?

DESPRÉS DE LLEGIR CADA CAPÍTOL

Comença el compte enrere!

Aprofundi en els continguts de la novel·la, feu connexions amb els grans temes que hi apareixen i poseu a treballar la vostra creativitat!

EL GUST PER LA LECTURA

curs 2019-2020

PREFACI

Què sabem de la bèstia?

Cada cop que apareix la bèstia a escena, la lletra de la novel·la canvia a cursiva. No més començar trobem un fragment en el qual, abans del primer capítol, se'ns presenta l'aparició de la bèstia en la vall. No sabem però de quina bèstia es tracta..., o sí que ho podríem saber?

- Llegeix les tres primeres pàgines del prefaci i subratlla-hi tots aquells elements que et podrien ajudar a saber de quina bèstia es tracta.
- Formula ara la teva hipòtesi: de quin animal penses que es tracta? Justifica-ho amb almenys tres arguments:

Crec que es tracta d'un/a.....

Perquè

-
-
-

Ara poseu-vos en grup i discutiu:

- Tots els membres del grup penseu que es tracta del mateix animal? Quins animals heu proposat?
- Quins arguments han donat els diferents membres del grup? Quins arguments han causat més discussió? A quina conclusió heu arribat?

Els altres animals que s'han proposat al meu grup són.....

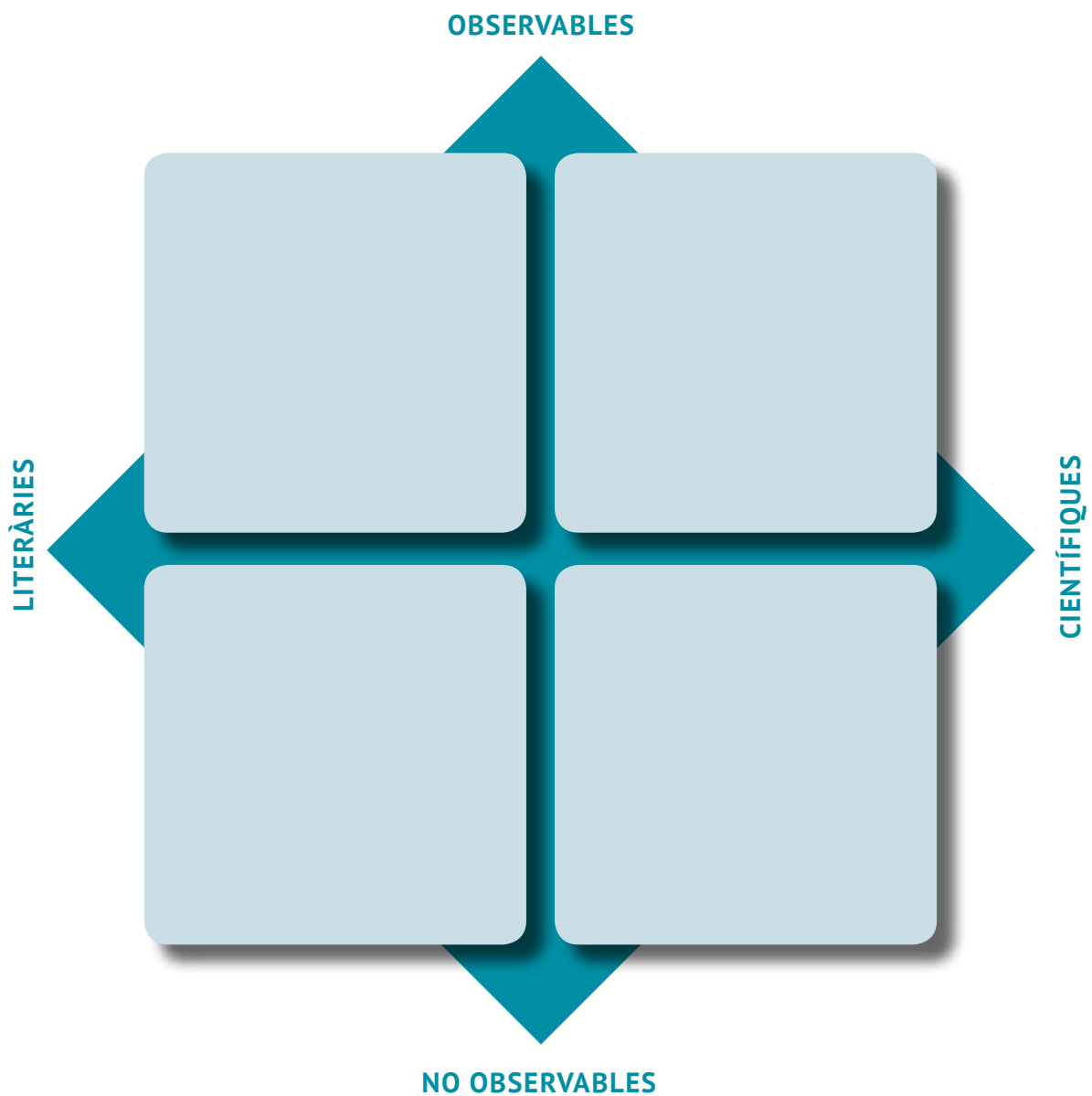
Després de discutir sobre.....

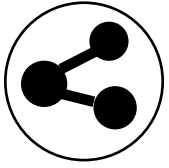
Hem arribat a la conclusió que....

Entenem que els arguments que s'han donat provenen de les dades que apareixen en el text. Penseu-hi:

- Quines dades podríem considerar científiques i quines literàries?
- Quines dades haguéssiu pogut conèixer si haguéssiu estat allà o haguéssiu inspeccionat el terreny posteriorment (observables) i quines dades coneixeu gràcies al narrador (no observables)?

Per parelles, classifiqueu les dades segons els següents eixos:

Animals i humans, qui és més animal?

L'interès per les bèsties exòtiques i llunyanes (per a qui no les té al seu territori) és inherent a l'ésser humà. Els romans caçaven lleons de l'Àfrica i altres animals salvatges per als seus espectacles i rituals. Els rics de cada temps s'han fet abrics amb els animals més lluents que trobaven, i no per necessitat, sinó per mostrar el seu patrimoni als altres i, per tant, el seu poder.

- On i per què penseu que transportaven la bèstia?

Penso que transportaven la bèstia per...

- Hi ha moltes pel·lícules i llibres en què els animals són maltractats per les persones: *Allibereu Willy*, *Flipper*, *Spirit*, *Ferdinand*, *Okja...*, en coneixeu més? Explica si has vist alguna d'aquestes pel·lícules i sobre què et va fer pensar o reflexionar.

Títol de la pel·lícula:

Reflexions:

- Aquí se'ns planteja un debat interessant: qui és la bèstia salvatge, els conductors o l'animal? Escriviu com a mínim tres arguments en la balança següent:

QUI ÉS LA BÈSTIA SALVATGE?

ELS HUMANS	L'ANIMAL

Reserves d'animals

Aquest prefaci ens ha fet pensar en els animals per intentar saber a quina espècie podia pertànyer la bèstia. Hem parlat també d'animals exòtics que venen de lluny.

Antigament visitar un zoològic era l'única manera que tenia la gent de veure certs animals fora del seu hàbitat. Actualment podem veure'ls en vídeo, però igualment tampoc és el mateix que veure'ls en directe.

Darrerament, molts parcs zoològics s'han convertit en reserves naturals on els animals tenen molt espai per córrer. Et proposem que vagis a visitar una reserva natural on viuen animals originaris de l'Àfrica.

Reserva africana de Sigean <https://www.reserveafricainesigean.fr/ca/>

Penses que podràs veure-hi la bèstia misteriosa?

Escrivim el guió d'una escena

La bèstia arriba a Tamasca per culpa d'una imprudència al volant dels conductors del vehicle que la transportava: recorda que plovia molt, les carreteres eren molt sinuoses i els dos homes estaven entre ansiosos i intranquils.

Escriviu, entre tres alumnes, el diàleg entre els dos conductors durant aquest viatge. L'escrit ha de tenir una extensió aproximada de 25 línies.

Per escriure-ho, us ajudarà distribuir les tasques: un alumne pensa com és el personatge 1, un altre el personatge 2 (així els personatges tindran més personalitat!) i el tercer alumne imagina com és la cabina del camió, l'olor que fa, la comoditat o no de l'espai, el clima... (així podreu incorporar comentaris que faran el diàleg més realista).

A continuació, feu una pluja d'idees per decidir què diran en el diàleg.

PLUJA D'IDEES

Personatge 1:

Personatge 2:

Escenari:

De què parlaran:

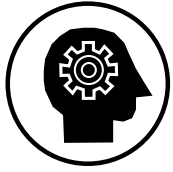
Ara escriuiu el diàleg:

Títol:

-
-
-
-
-
-
-

Llegiu-lo a un altre grup i escolteu què n'opinen i quins consells us donen per millorar-lo. Després, reviseu el diàleg i milloreu-lo amb l'ajut dels consells que us semblin més encertats.

Consells:

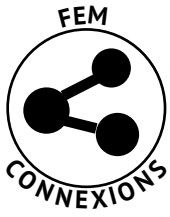

CAPÍTOL 1: LA VALL DE TAMASCA

Viatgers i viatjants

El capítol 1 s'introdueix amb un viatge. El viatge ens evoca sempre paisatges que se'n van, imatges en el record, espais nous que visitem per primera vegada. Aquest viatge pren més força ja que el lloc on va la protagonista, l'Alda, és una vall molt allunyada de les ciutats i tancada entre muntanyes.

- Feu un debat amb tota la classe o en petit grup en relació als viatges, a partir d'aquestes reflexions i qüestions que primer t'hauràs de plantejar individualment:
 - Quines sensacions has sentit viatjant en autobús? I en cotxe? I en tren? Són les mateixes? Quines són més intenses?
 - Quines olors has sentit? Colors, imatges?
 - Dibuixeu la plaça del poble on para el bus.
- Continuem coneixent els diferents moviments de la *bèstia*, a qui anomenarem així perquè encara no sabem de quin animal es tracta. Com ja vàreu veure al pre-faci, la bèstia també acaba d'arribar al territori, igual que l'Alda. El paisatge i les preses li són desconegudes..., sembla que mai abans no havia menjat un conill, tot i ser una bèstia caçadora.
 - Com penseu que deuen canviar els hàbits alimentaris d'un animal si és transportat a un territori diferent?
 - Podria un animal passar de ser herbívor a ser carnívor perquè ha canviat de territori? O, dit d'una altra manera, penseu que la bèstia també era carnívora abans d'haver arribat a la Vall de Tamasca?
 - I vosaltres: heu canviat els vostres hàbits alimentaris quan heu viatjat? A tot el món ens alimentem de la mateixa manera?

Migracions

En la vostra vida quotidiana ens relacionem, segurament, amb persones que no han nascut al lloc on viuen. Venen del poble del costat, d'una comarca llunyana, d'un altre país o, fins i tot, d'un continent diferent!

La vida és així, la gent va i ve, marxa i torna, i algunes persones es queden a viure en un altre lloc. Els motius són tan diversos com les vides que els porten a migrar: la misèria, la necessitat, el treball, la guerra, la por al passat...

- Coneixeu alguna història o notícia passada relacionada amb la migració?
- Sabeu d'alguna guerra que ho hagi provocat?
- I pel treball, coneixeu algú que hagi marxat d'un país per feina? Veïns, companys de classe, vosaltres mateixos...?

També hi ha altres bons motius per anar-se'n lluny. La curiositat, el plaer de conèixer llocs nous, respirar altres olors o acaronar altres pells són motius de migració també, tot i que, per desgràcia, en un percentatge petit.

Per parelles, poseu-vos en la pell d'una de les persones que ha sortit al llibre com a exemple de migrant i escriviu una carta a la vostra família a l'any d'haver-hi arribat.

Lloc, Data

Estimada família,

Cos de la carta

Frase d'acomiadament

Signatura

Coneixeu les plantes?

Una escena d'aquest capítol passa a l'herbolari, la botiga d'herbes remeieres. És a dir, un establiment comercial on venen plantes amb propietats medicinals.

Coneixeu quines són aquestes plantes? Quins usos tenen? Sabríeu reconèixer-les al bosc?

Podeu visitar algun [parc de les olors](#) o contactar amb el [col·lectiu Eixarcolant](#), que us ensenyarà un munt d'usos de les plantes anomenades "oblidades" ja que poca gent coneix per a què es feien servir antigament.

Imaginem-nos l'herbolari

L'herbolari de la Mei ja porta unes quantes generacions en funcionament. Com us imagineu la botiga?

Feu una pluja d'idees col·lectiva per intentar descriure'l al màxim.

A continuació, poseu-vos en grups de tres i distribuïu-vos la feina:

- Un dels tres haurà de dibuixar l'herbolari a partir de les descripcions que heu fet entre tots i totes.
- Els altres dos companys hauran de posar-se en la pell de les protagonistes. A partir de com ha descrit el narrador l'escena de la trobada entre l'Alda i la Mei, haureu de descriure el mateix passatge, però un des del cap de l'adulta i l'altre des del cap de l'adolescent.

DIBUIX DE L'HERBOLARI

VISIÓ DE L'ALDA

VISIÓ DE LA MEI

CAPÍTOL 2: ESTRANYES BENVINGUDES

Gent de Tamasca

Així com en el capítol anterior hem conegut diversos personatges que han arribat a la Vall de Tamasca provinents d'altres llocs, l'Alda, la Mei i la bèstia, en aquest capítol n'hem descobert dos que ja fa temps que viuen i treballen a la Vall de Tamasca: l'Isaïes i en Quel.

L'Isaïes és el veterinari del poble i, per tant, un home respectable. Als pobles petits -i no tan petits- que hi ha al nord del nostre país, la ramaderia té un pes molt important en les vides dels seus habitants. Per tant, el veterinari és un personatge fonamental en el dia a dia de molts dels veïns del poble.

- Com definiríeu l'Isaïes amb tres adjectius?

- Com us imagineu la vida de l'Isaïes? Recordeu que sol habitar al bar, amb el mòbil sempre damunt de la taula.
- Penseu que donem el mateix valor a les persones grans a la ciutat que als pobles?

Quel és un jove amb rastes, d'uns 20 anys, amb ànsies de renovar la indústria ramadera de Tamasca. Com ja sabeu, vol aconseguir una producció d'ous ecològics amb l'etiqueta més elevada quant al grau de qualitat i llibertat de les gallines.

- Sabeu què és el menjar ecològic?
- Per què penseu que és millor que les gallines es criïn lliures i no dins de corrals atapeïts o gàbies?
- Tendim a pensar que la gent jove fuig dels pobles, per què penseu que és? Creieu que la gent de la ciutat coneix bé la vida als pobles o considereu que es deixa portar per estereotips?

Ara que hem reflexionat sobre la gent que habita els pobles de muntanya, en grups de tres, escolliu una de les dues opcions següents:

1

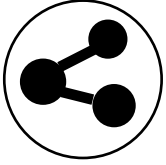
Escriviu una conversa entre tres vells/es del poble fent referència als canvis que han vist al llarg de la vida. Pregunteu als vostres vells, si cal, per inspirar-vos-hi.

2

Escriviu una conversa entre tres joves del poble. Un creu que és millor sortir del poble per viure millor, un altre en pensa el contrari i el tercer no en té una opinió clara. Penseu-ne bé els arguments, són fonamentals per sospesar les idees!

Hem escollit l'activitat número

Conversa que ens imaginem:

Personatges de dos en dos

Si us hi fixeu, en moltes pel·lícules, sèries, llibres..., al costat del personatge protagonista, sempre hi ha un fidel company o companya que el cobreix per la rereguarda:

Obi Wan i
Luke Skywalker

Frodo i
Gandalf

Harry Potter i
Dumbledore

Astèrix i
Panoràmix

Artur i Merlí

Batman i
Alfred

Punky Brewster
i Henry

Rick i Morty

- Coneixeu algun d'aquests exemples? A quina novel·la o pel·lícula pertanyen?

En nombroses ocasions aquest personatge és una persona amb infinitud de coneixements, bé científics o bé màgics, que obre camins en la ment del protagonista..., que, de vegades, no se n'acaba de fiar, com li passa a l'Alda al principi amb l'Isaïes.

Una característica comuna que solen tenir aquests personatges és la seva edat. Quasi tots solen ser representats a través de la figura d'una persona gran:

- Coneixeu més personatges que compleixin aquesta funció?
- Què creieu que passaria amb els protagonistes sense aquests personatges?
- Quina és la funció principal que creieu que tenen?
- Per què creieu que representen aquests personatges com a vells?

Penseu en alguna parella de personatges que conegueu i completeu la següent taula:

Nom del protagonista:	Nom del company/a savi:
Què li passaria sense el savi?	Quina funció té?
	Quines característiques es relacionen amb la seva funció?

Tamasca, una vall inventada?

L'Alda i la Mei han arribat a la vall de Tamasca provinents d'altres llocs, la Mei de la ciutat i l'Alda no sabem ben bé d'on. La vall les sorprèn: paisatges diferents, climes més extrems, pobles petits.

Tamasca no existeix..., però, podria ser que l'autor s'hagués inspirat en Tavascan i la seva vall? Visita-la, a veure què et sembla! Es podria correspondre amb la descripció que hi ha en el llibre? Quines altres valls coneixeu que s'hi podrien assemblar? En quins aspectes s'assembla i en quins no?

Informació Vall de Tavascan https://www.tavascan.net/la-vall/informacio_general/

Foto Pantà de Tavascan: Autor: Elizir

Situem-nos a Tamasca!

En aquest capítol, l'Isaïes descriu la vall a l'Alda poc després de conèixer-la. Amb aquesta conversa, comença a evidenciar-se que aquest personatge sap moltes més coses de les que la seva aparença afable i sòbria de *metge rural*, segons l'Alda, demostra:

La vall [...] es trobava a molta altura i era molt estreta, amb vessants abruptes, plens d'espadats i tarteres. Tot i que el poble estava construït al lloc més planer i assolellat, en cap moment de l'any no tenia gaires hores de sol, i el vent dels cims no parava de bufar-hi, sobretot a les nits. Els hiverns allà eren molt durs. Encara no havia caigut cap nevada important, però tan bon punt ho fes tot quedaria glaçat [...] resultaria difícil mantenir oberta la carretera principal.

Al voltant de Tamasca, enfilats als vessants de la muntanya, hi havia un total de set pobles. Eren molt petits, tot just grapats de cases aferrades a la roca [...] les carreteres estretíssimes que els comunicaven amb la vall quedaven sovint tallades (p. 34)

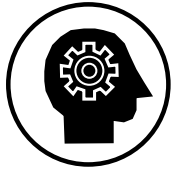
Dibuixeu en grups de tres un possible mapa de la Vall de Tamasca. Recordeu que els personatges són al poble principal, on hi ha l'institut i l'herbolari.

Per fer-ho, busqueu una vall de muntanya en els [mapes de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya \(ICGC\)](#) i situeu-hi els elements de la imaginària Vall de Tamasca. No us oblideu de l'indret on creieu que està el funicular miner.

Us pot ajudar consultar els següents recursos per entendre què són les corbes de nivell i com es fan els mapes:

- [El mapa topogràfic](#)
- [Representació del relleu](#)

MAPA DE LA VALL DE TAMASCA:

CAPÍTOL 3: LA PROFESSORA NOVA

Mines de ferro

Una de les coses que crida l'atenció a l'Alda quan arriba a la Vall de Tamasca és la presència d'un funicular. Com que l'Isaïes sempre té ganes d'explicar coses -i en sap moltes, sobre la Vall-, l'Alda no dubta a preguntar-li pel funicular.

Llegiu el que ell li respon:

–Ahir em va cridar l'atenció aquell funicular –va comentar, comptant que no caldria res més per atiar la loquacitat de l'Isaïes.

–El vell funicular miner –va dir ell–. A la vall hi va haver mines de ferro fins als anys quaranta del segle passat, quan van tancar, perquè no eren rendibles. El funicular donava servei a les galeries més altes, que són en aquell bosquet. El camí que hi portava ja era dolent i llarguíssim en aquella època, i el funicular estalviava una barbaritat de temps de viatge. Quan les mines van tancar, el funicular va quedar abandonat,... (p. 40-41)

Investigueu, per parelles, en què consisteix el procés d'extracció i transformació del ferro i el per què es produeix l'abandonament de l'activitat minera.

Podeu obtenir la informació en aquest [enllaç](#) i a continuació explicar-ho amb les vostres paraules

Procés d'obtenció i transformació del ferro:

Quan parlem de l'extracció de ferro, parlem d'un recurs natural. Sabríeu explicar per què? Discussiu-ho amb la parella i escriviu-ho a continuació.

Diem que el ferro és un recurs natural perquè...

El fet que a la Vall de Tamasca hi hagi una mina de ferro us pot donar pistes sobre on es troba aquesta vall? Argumenteu per què creieu que sí o creieu que no. Si penseu que sí, expliqueu quina informació us pot permetre inferir on es troba la Vall de Tamasca.

El fet que a la Vall de Tamasca hi hagi mines de ferro...

- Em dona pistes d'on pot ser
- No em dona pistes d'on pot ser

Perquè ...

Concretament, m'ajuda la informació següent:

L'Isaïes diu que les mines es van tancar perquè "no resultaven rendibles". Per què penseu que va passar això? Recolliu les hipòtesis del vostre grup amb una pluja d'idees:

Pensem que les mines de ferro de Tamasca van deixar de ser rendibles perquè....

Per comprovar si alguna de les vostres hipòtesis és realment el que va passar, llegiu per parelles aquest [document](#) sobre la siderúrgia catalana del segle XIX.

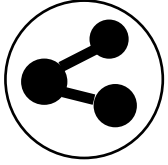
- Distribuïu-vos la feina: una persona que llegeixi la primera pàgina (281) i l'altra la segona (282).
- A partir de la lectura, expliqueu amb les vostres paraules per què el ferro català era de tan bona qualitat i a continuació què va fer que es deixés de produir. I si en voleu saber més acabeu de llegir el text complet.

La bona qualitat del ferro català es devia a...

Aquest mètode de produir ferro va desaparèixer perquè....

Ara comenteu amb la resta del grup si les hipòtesis que havíeu formulat eren encertades o no.

Les raons que nosaltres havíem pensat eren semblants / molt diferents a les que ara hem descobert perquè....

El coltan¹

L'extracció del carbó, l'or, l'argent, el marbre, el ferro i de molts altres minerals i metalls ha estat un ofici universal en la història del món. Com hem vist a la novel·la, a Catalunya també hi ha hagut mineria.

En l'activitat extractiva del món actual, han cobrat molta importància matèries primeres relacionades amb les fonts d'energia, com el petroli, i també minerals necessaris per a les noves tecnologies, com el coltan, necessari per a la tecnologia dels telèfons mòbils. Concretament, parlarem ara d'una història bastant tenebrosa al voltant de les mines de coltan de la República Democràtica del Congo.

Mireu el documental de TV3 sobre el coltan [Blood in the mobile](#) i reflexioneu sobre el que explica.

Una vegada les reflexions estiguin fetes, demaneu un mòbil vell que ja no funcioni a un familiar, company o professor. L'ideal seria tenir-ne més d'un, però, si no us és possible, amb un serà suficient. Desmunteu els telèfons mòbils i furgueu entre les peces fins a trobar el coltan que contenen. A veure qui el troba!

¹ Foto Mapa del Congo: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=30328675> Autor: Don-kun, TUBS - Own work, based on File:Democratic Republic of the Congo in Africa (-mini map -rivers.svg

Mines reconvertides en museus

A la Vall de Tamasca hi havia un funicular miner, però, sabeu de què va això de les mines? Per a què necessitaven un funicular? Per pujar material o justament per baixar el mineral que extreien de les muntanyes?

Descobriu tots els secrets de la Catalunya minera en diferents museus existents!

[Mina de petroli de Riutort](#)

[Mina i muntanya de sal de Cardona](#)

[Mines de plom de Bellmunt del Priorat](#)

[Mines de Surroca](#)

[Mines de carbó de Sant Corneli](#)

Fabriquem el nostre llapis

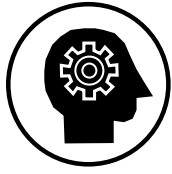
Amb l'activitat minera, les persones hem extret de la Terra quantitats immenses de materials que ens han servit per construir tot tipus d'aparells i utensilis. Alguns d'aquests utensilis són senzills i els fem servir amb molta freqüència. Per exemple, els llapis.

Us heu plantejat mai, de què estan fets els llapis? Per què la punta és negra i pinta? Vegem-ho! Els llapis estan formats d'una base de fusta, grafit (mineral) i un recobriment d'argila.

Amb l'ajut del professor/a de tecnologia, al taller de l'institut, podeu construir el vostre propi llapis seguint aquests senzills passos:

1. Obtenir una mina de grafit
2. Buscar un embolcall de plàstic o fusta
3. Fer unes passades amb paper de vidre
4. Foradar un dels extrems
5. Introduir-hi la mina amb cola

Això en seria l'esquema bàsic, però podeu trobar alternatives en aquest [tutorial](#).

CAPÍTOL 4: ELS ULLS AL BOSC

Agneta la Trementinaire

En aquest capítol coneixem l'Agneta, que es considera una *trementinaire*, ja que recull herbes del bosc per preparar-ne remeis.

- Quins remeis naturals coneixes?
- T'han recomanat mai alguna infusió per curar alguna malaltia? Quina? Qui te l'ha recomanat?
- Has collit plantes del bosc per a usos curatius?

Esmenta algun remei natural que coneguis fet a base de plantes

Per saber més coses sobre la vida de les trementinaires, les plantes medicinals i els seus usos vegeu aquest [Què, qui com](#) i comenteu-lo a classe.

Sovint ens sembla que tot allò que és natural no ens pot fer mal..., però, és sempre així? Discuti-ho amb tota la classe:

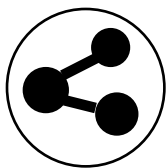
- El que és natural sempre cura?
- Què és un medicament? Les herbes que comprem a l'herbolari poden ser considerades un medicament?
- De qui us refiaríeu perquè us receptés una crema, una infusió o una pastilla?
- Coneixeu l'homeopatia? Què en sabeu? Penseu que funciona?
- Sabeu què són les pseudociències?

Després de parlar-ne, visioneu el documental [Curar-se en salut: les teràpies naturals](#) i feu-ne un petit comentari a partir de l'esquema següent:

El documental m'ha reafirmat en l'opinió que ja tenia de...

El documental m'ha fet canviar l'opinió que tenia de...

Dubtes que encara tinc o que m'han sorgit al veure el documental:

Va de bruixes!

“Agneta de la Codina, em diuen. Trementinaire. Saps què és això? Recullo herbes remeieres al bosc, i també preparo remeis per a persones i animals.”

“Ai Remei dels remeis, néta i besnéta de bruixa.”

Amb aquesta presentació apareix un dels personatges més misteriosos i sabuts de tota l'obra: l'Agneta, una espècie de guardiana de la màgia de la muntanya, que vaga pels carrers del poble semblant-hi misteri amb les seves paraules.

Trementinaire, bruixa, fetillera..., en la cultura catalana i l'europea, en general, trobem referències a personatges com aquest. Generalment en trobem dos tipus, unes de bones, més escasses, i les dolentes, les més típiques. Els historiadors han descobert que la majoria de dones acusades de bruixeria eren dones que buscaven saber més del que la societat els permetia, dones que havien d'amagar-se per intentar conèixer el que els estava prohibit.

Busca informació sobre les bruixes i respon les preguntes següents:

Per què creus que tenim una mala imatge de les bruixes?

Què significa Akelarre i de quina llengua prové? En aquesta llengua hi ha referències a bruixes?

Per què representem les bruixes amb un pal d'escombra entre les cames?

Les bruixes, els xamans i els curanderos sempre han pronunciat conjurs, grans oracions o frases màgiques perquè es creu que ajuden a curar o a fer sortir la màgia.

- Inventeu 8 versos per grups de tres com si fóssiu bruixes. Penseu que podeu ser una bruixa dolenta o una dona sabuda que fuig de la societat.

Coneguem les trementinaires

En aquest capítol hem conegut l'Agneta, una trementinarie de la Vall de Tamasca. Sembla que és una vall inventada, però no el personatge de les trementinaires: tot i que actualment poca gent es dedica a collir plantes remeieres al bosc, hi ha indrets amb una forta tradició de trementinaires.

Un exemple n'és la vall de Tuixent la Vansa, en la qual vivien moltes trementinaires. Per preservar-ne el record i perquè tothom pugui conèixer quina era la seva feina i també les plantes que recollien i els seus usos, se n'ha fet un museu i un itinerari botànic.

T'animes a anar-lo a conèixer?

Museu de les Trementinaires . Vall de la Vansa i de Tuixent

Foto del poble de Tuixent. Autor: Jordi Picart

Naturalistes, a dibuixar!

Les trementinaires havien de conèixer molt bé les plantes que recollien, perquè, com ja deveu saber, es poden trobar plantes beneficioses però també n'existeixen de verinoses o que ens podrien provocar un bon mal de panxa!

I vosaltres, coneixeu plantes? Una manera d'observar i conèixer allò que tenim al nostre voltant és dibuixant-ho.

Us proposem que cadascú de vosaltres esculli una planta remeiera i, mitjançant una observació directa o a partir d'una fotografia, n'intenteu fer un dibuix de caire científic-naturalista. Escriviu a sobre del dibuix el nom comú de la planta i el nom en llatí si el sabeu. Al costat del dibuix escriviu també quins són els usos de la planta i les propietats que se li atribueixen. Una vegada tingueu tots els dibuixos en podeu confeccionar un llibre o una exposició al vestíbul de l'institut.

Abans de dibuixar fixeu-vos en els consells que ens donen [Carles Puche](#) i [Jordi Corbera](#), dos grans dibuixants naturalistes²:

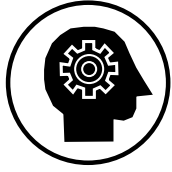
- A l'hora de dibuixar la **fulla** hem de tenir en compte:
 - La forma del limbe
 - L'existència o no de pubescència (pèls)
 - La llargada del pecíol i com es la base de la fulla
 - El color de l'anvers i del revers
 - Fixar-nos en si la fulla és composta o simple
 - Les vores del limbe (fixar-nos si és dentat, fistonat, serrat...)
- A l'hora de dibuixar la **flor** hem de tenir en compte:
 - La distribució i el nombre de pètals
 - La distribució i el nombre d'estams
 - El color de cada part
 - Com té el calze
 - Com són els sèpals
 - Podeu tallar la flor pel mig per tal de poder dibuixar el seu interior.
- Si en disposem, podem afegir també un dibuix del **fruit** i de la **llavor**
- Al costat del dibuix cal indicar la **mida** de la planta que hem dibuixat.

² Puche, C.; Corbera, J. (2009) *Manual de Dibuix Científic i Naturalista* València: Càtedra de Divulgació de la Ciència de la Universitat de València.

Consulteu els següents enllaços ([Enllaç 1](#), [Enllaç 2](#)) abans de realitzar el dibuix. Segur que us ajudaran!

Nom comú	(Nom en llatí) (.....)
Dibuix de la planta	Usos i propietats de la planta

CAPÍTOL 5: GALLINES MORTES

Interpretant les observacions per determinar sospitosos

En aquest capítol descobrim que la granja d'en Quel ha estat objecte d'una matança de gallines. Quan en Quel ho descobreix truca ràpidament l'Isaïes, el veterinari, per veure si hi pot anar i esbrinar el que ha passat. El veterinari s'hi dirigeix immediatament acompanyat de l'Alda, que s'ofereix a donar un cop de mà. A la granja, el veterinari es comporta com un autèntic detectiu, analitzant tot el que troba per intentar saber què ha passat.

- Intenteu classificar els fragments següents del capítol 5 segons si són observacions o interpretacions que en fa el veterinari.
- Escriviu per a cada una d'aquestes observacions i inferències quins sospitosos podeu descartar i quins sospitosos quadren amb allò observat i interpretat.
- Intenteu ajudar el veterinari completant totes les columnes de la taula, pensant nous sospitosos. Per fer-ho segurament caldrà que busqueu informació sobre les característiques dels diferents animals que podrien córrer pels voltants de la granja d'en Quel.

Endavant amb la cerca!

Fragments seleccionats:

L'Alda va poder comptar una vintena de gallines mortes, que dibuixaven un macabre camí que duia a la porta de la nau més propera. No havien tingut una mort neta, i probablement tampoc ràpida. La majoria estaven decapitades, tot i que no es veien els caps per enlloc, o els mancaven les potes, com si s'haguessin arrossegat fins allà per morir. Amb un estremiment involuntari, l'Alda va recordar que li havien explicat que una gallina decapitada pot continuar corrent uns metres, esquitxant-ho tot de sang: acabava de comprovar que la història era certa. (p.88)

Hi havia gallines mortes pertot arreu: per terra, a les menjadores, als ponedors... També hi havia, escampats per terra, els caps que els faltaven a les gallines de fora. La majoria de les aus havien estat degollades o decapitades, però n'hi havia unes quantes de completament rebentades, convertides en poc més que un munt de plomes i un escampall de vísceres. (p.89)

–Totes les granges de gallines tenen problemes amb guineus, visons, turons, fagines, martes... [...]

–Com això, segur que no –va comentar–. Aquesta pobra gallina l'han convertit en carn picada d'un sol cop, i cap d'aquests animals que dius no té urpes i dents que ho puguin fer. Amb uns quants cops i mossegades sí, és clar, però amb un...

–I com saps que ho ha fet amb un sol cop? –va preguntar l’Alda.

–Les restes no estan escampades –va contestar, lacònic, l’Isaïes–. I si el que fos s’hagués entretingut clavant més d’un cop a cada gallina, no n’hauria pogut matar tantes. (p. 89-90)

En Quel els va assenyalar una porta petita que hi havia a un costat de la nau. Era una porta senzilla de galliner, poc més que un bastidor cobert amb tela metàl·lica, i era evident que havia estat per allà que havia entrat el misteriós assaltant i per on havien sortit les gallines mutilades que havien anat a morir al tancat. La tela estava esquinçada, arrencada i rebregada, com si algú l’hagués atacat amb una eina al mateix temps tallant i contundent. (p.90)

–I per on han passat la tanca de fora?

–Ara us ho ensenyo. [...]

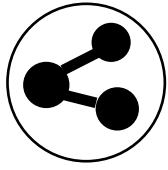
un rastre claríssim de sang i de plomes que duia fins a uns arbres que creixien arran de la tanca. Quan s’hi van acostar, l’Isaïes va descobrir una gallina morta dalt d’un dels arbres. Remugant alguna cosa inintel·ligible, va començar a examinar la tanca. (p.91)

El veterinari estava desconcertat. No se li acudia què podia haver succeït aquella nit a la granja. S’havia trobat unes quantes vegades amb autèntiques matances comeses per visons o fagines, però mai a aquella escala. A més, la manera com algunes de les gallines havien quedat completament destrossades feia pensar en un animal força més gran. També havia pensat al començament en gossos assilvestrats, animals que moltes vegades ocasionen problemes a les granges o als ramats. Però era evident per on havien entrat els atacants al recinte, i els gossos no s’enfilen als arbres. D’altra banda, la urpada d’un ós podria haver destrossat la porta d’aquella manera, però els ósos no assalten granges per fer matances de gallines. (p. 91-92)

Observacions 	Interpretació 	Sospitosos descartats 	Possibles sospitosos
Observen gallines decapitades però no els caps de les gallines.	Les gallines han caminat uns metres després de ser decapitades.		

Una vegada feta l'activitat, discutiu amb tot el grup classe:

- Heu posat el mateix a la primera columna que a la segona? Quines diferències hi ha?
- L'Alda i el veterinari tenien la mateixa capacitat d'interpretar el que havia passat? Qui ho feia millor? Per què?
- I vosaltres? Què heu necessitat per omplir les columnes 2, 3 i 4? Quin tipus d'informació ja sabíeu i quin tipus d'informació heu hagut de buscar?

El metro de Moscou³

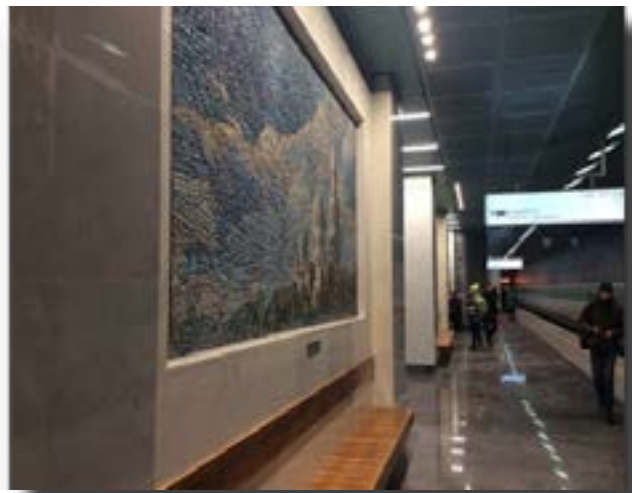
Rússia. Un dels països més grans del món. El país de les pintures murals al metro, de les torres impossibles, de la revolució bolxevic, de Sibèria..., el gran desconegut!

Què en sabeu?

- Quins invents hem d'agrair a Rússia?
- Quina imatge tenim dels russos al cinema?
- Què coneixeu de Rússia a través d'Internet?
- Per què creieu que tenim una imatge de Rússia un tant excèntrica?

Mireu aquest [vídeo](#) sobre el metro de Moscou.

A continuació, en grups de cinc persones formuleu tres hipòtesis per les quals creieu que el metro de Rússia està farcit d'art. Més tard, junt amb el/la professor/a, investigueu si alguna hipòtesi és encertada.

HIPÒTESI 1:

HIPÒTESI 2:

HIPÒTESI 3:

³ Foto del metro de Moscou: Autor: Sealle

Anem a pagès!

En aquest capítol hem conegut el que ha passat a la granja del Quel, una granja on les gallines es crien en galliners i corrals a l'aire lliure i tota l'alimentació que reben és de conreu ecològic. Com ja li va explicar a l'Alda només conèixer-la, en Quel se sent molt orgullós d'aquestes condicions, indicades en els ous amb el número 0.

Heu visitat una granja de gallines d'aquest estil? Segur que alguna vegada a classe us han dit "això sembla un galliner"... però n'heu vist mai algun? Si encara no ho heu fet, aprofiteu la iniciativa [Benvinguts a Pagès](#): durant tot un cap de setmana, els pagesos obren les portes de les seves granges perquè conegueu com funcionen i què s'hi fa.

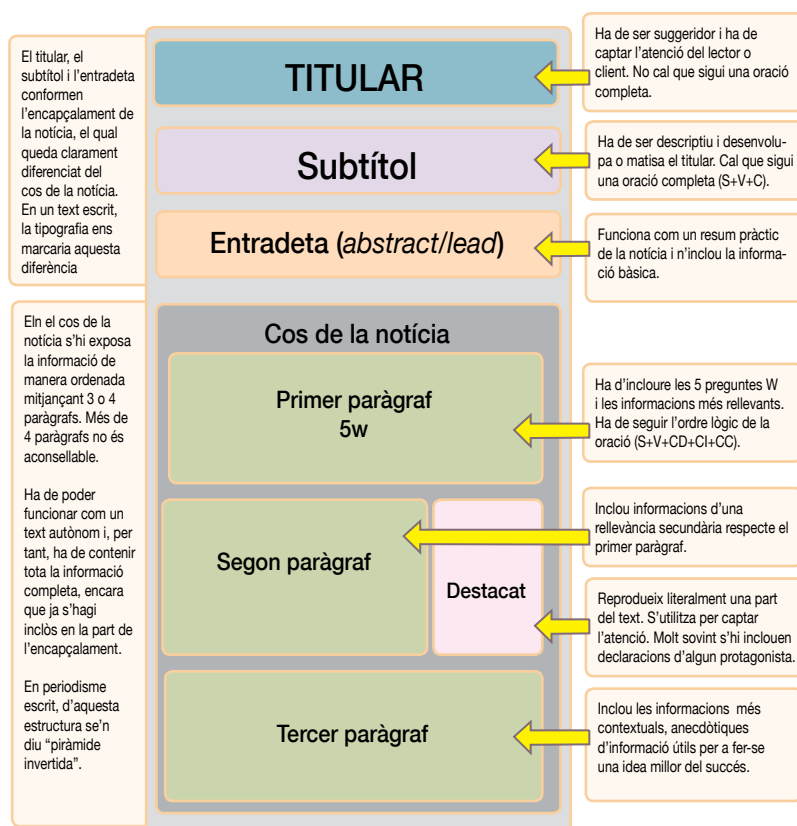
Fem de periodistes

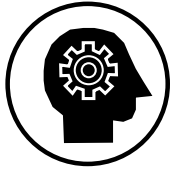
Imagieu que sou periodistes d'investigació. El diari on treballem us ha encarregat una tasca molt important: en una granja de gallines que hi ha a Lleida, Ous Balaguer S.L, corren rumors sobre l'estat de les gallines i les condicions laborals dels treballadors.

Teniu dues informacions:

1. Les gallines hi viuen amuntegades, no tenen oxigen suficient, estan sobrealimentades, no tenen l'aliment dosificat i regulat segons les seves necessitats.
2. Se sospita que els treballadors no tenen contracte, fan més hores de les que marca el seu conveni laboral i no tenen els mínims d'higiene que calen per treballar correctament.

Escriviu un text periodístic en què expliqueu i denuncieu les situacions inhumanes que s'hi viuen i el maltractament animal. Busqueu fotos a Internet sobre granges que tenen males condicions i afegiu-les al vostre text. Assegureu-vos de citar-ne l'autoria!

CAPÍTOL 6: CONCURS DE FOTOGRAFIA

Homes llop i altres éssers mitològics

L'Alda arriba cansada de tota la feina que han tingut a la granja d'en Quel després de la matança de gallines. A més, segueixen amb el dubte sobre qui ha pogut dur a terme aquella matança.

Llegiu les reflexions de l'Alda:

Després, ja vestida, va engegar l'ordinador portàtil per connectar-se al seu correu de l'institut. La mirada, però, se li desviava constantment cap a la finestra, cap a la foscor de la nit, on, segons tots els indicis, s'amagava una bèstia desconeguda i sanguinària.

O es tractava potser d'una altra cosa? L'Alda havia evitat durant tot el dia fer cap comentari sobre el tema, però el cas és que no s'havia pogut treure del cap que el veterinari havia descartat un per un tots els animals que podrien haver fet aquella matança de gallines.

Tots, menys un.

«I si no és cap animal? I si estem buscant una bèstia misteriosa que mata gallines i espanta vaques i resulta que tot això ho ha fet una persona, o més d'una?»

Per un moment, mirant per la finestra cap a la vall il·luminada tènuement per la lluna, va imaginar-se un parell d'homes enfilant-se pels arbres per saltar la tanca, rebentant la porta de la nau i començant la matança.

Amb què? Allò era el de menys: malls, martells, destrals, aixades...

I per què? Aquella pregunta era molt més difícil de respondre: una revenja, una simple bretolada...

O alguna mena de ritual. Un ritual en què les persones s'identifiquessin amb bèsties sanguinàries.

O...

La seva mirada es va aturar en aquella lluna blanca i rodona que s'aixecava lentament per damunt de la carena. Va sentir un calfred i va mirar el calendari de paret on anotava tot el que havia de fer. Com en la majoria dels calendaris, hi estaven assenyalades les llunes.

Va deixar anar un reneç, entre dents.

La nit de la matança hi havia hagut lluna plena. La lluna que fa que els homes

es tornin bèsties. La lluna dels contes de por. La lluna dels licantrops, dels homes llop, delsgarous, dels lobishomes, dels lupi mannari... Va deixar anar un esbufec. Un esbufec d'irritació i de menyspreu cap a ella mateixa pel fet de ser capaç de pensar en aquelles bestieses. (p. 94-95).

Aquests pensaments de l'Alda no divergeixen tant del que pensa en Gerard quan coneix la notícia:

En Gerard, en canvi, s'havia quedat mirant la Mei, que semblava anormalment apagada i fatigada.

–Ei, què et passa? Fas mala cara! –va dir amb to alegre, mentre es treia de la bossa el faristol i el suport per al baix, a més del tríode per a la càmera de fotos.

–Res, que aquesta nit ha dormit malament –va respondre per ella la Sara, que ja estava desplegant els cables per a la guitarra i el baix.

–Vaja! Acabant la balada? –es va interessar de seguida en Daniel.

La Mei va fer un mig somriure i va deixar el violí en un segon suport per anar a ajudar els nois.

–Més o menys. De vegades em costa dormir...

Però, en el moment que la noia deixava el violí, en Gerard es va fixar en les esgarrinxades que tenia al canell esquerre. Va apartar la mirada de pressa, com si intentés amagar-se a si mateix la inquietud que per un instant havia sentit. [...]

L'endemà, passejant pel camí que s'enfilava cap als prats de la carena des de la placeta de Behiberri, en Gerard pensava en l'assaig, en les fotografies i en la Mei.

Com li passava sempre aquelles darreres setmanes, els seus sentiments eren confusos i contradictoris, d'eufòria i d'inquietud al mateix temps. [...].

Però també inquietud. Inquietud, en primer lloc, per les mateixes fotografies, perquè s'adonava que allò de fotografiar el grup per tenir imatges de la noia que li agradava no deixava de ser un joc força ximple, i que aviat, ben aviat, s'hauria d'acabar.

I inquietud... Li feia vergonya fins i tot pensar-ho, però també inquietud per la lluna: la nit que algú havia fet una matança a la granja d'en Quel hi havia lluna plena. I la Mei no havia dormit. I l'endemà estava molt cansada. I tenia esgarrinxades al canell.

Tot allò era una bestiesa, però no s'ho podia treure del cap.

Li hauria agradat que en Daniel fos allà amb ell per burlar-se d'aquelles dues inquietuds. (p. 97-100)

Com heu pogut llegir en els dos fragments seleccionats, tant l'Alda com en Gerard pensen en la relació entre la matança i els homes llop. Però després és com si tinguessin vergonya d'haver-ho pensat. Reflexionem-hi.

Contesta individualment les següents preguntes:

- Què saps dels homes llop? Descriu-los breument.
- Penses que són una llegenda o que existeixen realment? Què t'ho fa pensar?
- Per què penses que tant l'Alda com el Gerard primer pensen en els homes llop i després els fa vergonya haver-ho pensat?
- Coneixes altres éssers mitològics? Festa una llista de tots els que coneguis.

Discutiú amb la resta de la classe si penseu que els diferents éssers mitològics que heu enumerat són només personatges de ficció o si penseu que podrien haver existit de veritat.

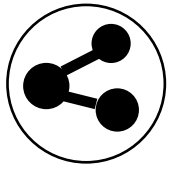
Ara ens centrarem amb uns personatges mitològics ben coneguts com són els vampirs. Per parelles, busqueu informació sobre les característiques que s'atribueixen als vampirs en les creacions literàries i escriviu-les en els requadres blancs de la taula de la pàgina següent. Posteriorment busqueu les possibles explicacions científiques per a aquestes característiques i escriviu-les en els requadres verds de la taula. Aquest [document](#) us pot ajudar molt.

A continuació, discutiú amb tota la classe les vostres conclusions i torneu a debatre si penseu que els vampirs van existir o no.

Si voleu saber més coses sobre el mite de l'home llop, podeu llegir aquest interessant [treball](#) fet per l'Eloy Martínez Simon, un estudiant de Batxillerat que va fer recerca sobre aquest tema. En aquest treball l'Eloy valora quines malalties podrien anar associades al sorgiment d'aquest mite.

CARACTERÍSTIQUES DELS VAMPIRS SEGONS LA LITERATURA	EXPLICACIÓ CIENTÍFICA D'AQUESTES CARACTERÍSTIQUES

Històries de dracs i donzelles

A l'habitació de la Mei hi ha un dibuix d'un il·lustrador argentí, [Ciruelo Cabral](#): un drac amb una donzella guerrera volant per un cel de tempesta. En Gerard queda sorprès en veure'l.

- I què et pensaves que tindria? -va respondre la Mei impertorbable, mentre engegava l'ordinador-. La Hello Kitty? (p. 107)

A pesar de les conquestes socials, creieu que els nois, segueixen sorprenent-se en veure noies com la Mei?

- Quina relació tradicional tenim entre les donzelles i els dracs?
- Poseu exemples de sèries, pel·lícules o personatges que inverteixen els papers tradicionals.
- Reescriuiu la història de Sant Jordi en grups de tres, canvieu-hi el personatge masculí principal per una noia i penseu què en canviaria si és que en canviaria alguna cosa. Després voteu la història que més us hagi agradat i feu-ne una representació teatral.

Repensant Sant Jordi...

Anem a veure llops!

En aquest capítol hem estat parlant d'homes llop, és a dir, d'homes que s'identifiquen amb aquestes bèsties. Però, com són realment els llops? N'has vist mai algun? Són tan sanguinaris com els mostren a les llegendes?

Et proposem que visitis una reserva d'animals i que observis els comportaments dels llops amb els teus propis ulls: al [Parc d'animals de Les Angles](#), a la comarca nord-catalana del Capcir (França), trobaràs els grans animals salvatges dels Pirineus.

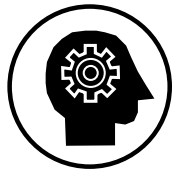

Coneguem les llegendes del nostre poble o ciutat

Hem parlat dels éssers fantàstics que apareixen sovint a les novel·les, pel·lícules i sèries de por o de misteri i que tothom coneix. Però sabeu quins éssers mitològics apareixen a les llegendes del vostre poble o ciutat? Estan relacionats amb els animals que viuen en l'hàbitat més immediat?

- Esbrineu per grups quines llegendes s'expliquen a la vostra localitat. Podeu buscar-ne informació a les biblioteques o bé preguntant a la gent gran.
- Amb la informació que recopilareu entre tots els grups, munteu una gran ruta literària de llegendes pel vostre poble o ciutat de la següent manera:
 - Enregistreu en vídeo o en àudio la vostra llegenda i pengeu-la a la web de l'institut o a la web que creeu amb aquest objectiu.
 - Geolocalitzeu cada llegenda segons el lloc del poble o de la ciutat on se situï. Si us és possible, pengeu en el lloc físic un codi QR que redirigeixi la gent al vostre enregistrament.
 - Inserteu a la web un mapa que indiqui tots els punts on la gent pot trobar codis QR que li permetin escoltar llegendes.
 - Compartiu i difoneu la ruta literària entre els habitants del poble o ciutat.

Animeu-vos a compartir aquesta activitat a les xarxes socials sota les etiquetes [#gustperlalectura](#) i [#llegimelfunicular](#)

CAPÍTOL 7: AUTÒPSIA

Atacs d'ossos

En aquest capítol la Sara descobreix una notícia molt trista, i és que algú ha matat i destrossat el seu estimat gos, un mastí dels Pirineus. L'Isaïes, com a veterinari del poble, és l'encarregat d'examinar-lo per intentar saber de què ha mort. La veritat és que l'Isaïes està molt preocupat, ja que no deu haver estat fàcil matar un gos mastí dels Pirineus entrenat com a guarda de bestiar i que portava un collaret de punxes. L'Alda sospita d'un os però l'Isaïes ho descarta en fer-li l'autòpsia, tal com descobrim en el següent fragment:

–Hi ha una cosa que està claríssima –va dir l'Isaïes al cap d'una estona–: això no ho ha fet cap ós.

–Hi entens, en atacs d'ós?

L'Isaïes va explicar-li que, quan un ós atacava una ovella, cosa que passava molt de tant en tant, l'Administració era responsable d'indemnitzar el ramader, però que prèviament calia fer una autòpsia per demostrar que realment aquest animal havia estat el responsable.

–Veus això? –li va assenyalar unes marques d'ungles al pit del gos, a prop de la terrible ferida que l'havia esventrat.

L'Alda es va obligar a mirar, tot i que interiorment començava a tenir por d'estar-se posant tan pàl·lida com els dos homes que esperaven a fora.

–Sembla una urpada.

–Una urpada neta al pit, a sobre de les costelles. La ferida no és greu. Ha estat la urpada següent la que li ha tret les tripes. Fixa't en les marques: l'urpa de l'ós és més del doble d'ampla.

Amb el bisturí va fer una incisió neta al voltant de la ferida. Després, amb les pinces, va enretirar el teixit deixant al descobert les costelles de sota.

–Ho veus? Les costelles estan intactes. Això és definitiu.

–Per què? –A l'Alda, aquella urpada li semblava tan terrible com qualsevol altra.

–Ferida incisocontusa, Alda: això és un cop directe que va encertat de ple el flanc. I la urpada de l'ós no és així; la urpada de l'ós pot arrencar tot el costat a una vedella. L'equivalent d'aquest cop donat per un ós hauria trencat les costelles, hauria esbotzat la caixa toràctica i no hauria calgut cap altra urpada. A més, caram, els óssos no van rondant les masies i atacant els gossos de guàrdia. I a cap ós no se li acudiria enfilar-

se a un arbre arrossegant setanta quilos de pes mort. Quin motiu podria tenir per fer-ho? (p. 125-126).

En aquest fragment també ens adonem que l'Isaïes és un expert en urpades d'os, ja que l'administració indemnitzava els ramaders quan els ossos atacaven el seu bestiar.

Discutiïu entre tota la classe:

- Sabeu que vol dir indemnitzar?
- Per què penseu que l'Administració ho fa en el cas dels ossos i no en el cas d'altres animals?
- Penseu que aquesta solució satisfà els ramaders o en preferirien una altra? Quina podria ser?

Quan hagueu parlat una mica del projecte de reintroducció de l'os bru al Pirineu, cal que us poseu en grups de 3 i assumiu un dels tres rols següents:

Promotors del projecte Piroslife	Ramaders	Administració
Voleu la reintroducció de l'os bru al Pirineu per tal d'ajudar a la conservació d'aquesta espècie generant un clima de coneixement i coexistència amb els habitants del Pirineu.	No voleu la reintroducció de l'os al Pirineu ja que teniu por que ataquï els vostres ramats.	Sou conscients de la importància de mantenir la biodiversitat però alhora enteneu els ramaders i les seves necessitats i no voleu que ningú estigui descontent.

Una vegada tingueu el vostre rol heu de preparar una taula rodona on els tres sectors exposareu els vostres arguments, discutireu i intentareu arribar a una solució o a un consens.

Per començar, caldrà que us informeu del tema. Aquests webs us poden ajudar:

- [Web del projecte Piroslife](#)
- Notícies sobre atacs d'ossos al bestiar:

- [Article en contra d'expulsar l'os bru dels Pirineus](#)

Un cop us heu informat, prepareu-vos per defensar els vostres interessos en la taula rodona amb l'ajut d'aquest qüestionari que haureu de desenvolupar:

Quin sector representeu?

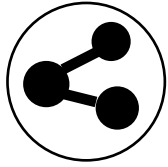
Quina posició defenseu?

Quins són els vostres arguments?

En quines dades us baseu per a justificar els vostres arguments?

Amb quins contra arguments penseu que us podrien rebatre i com us en defensareu?

A quina solució i/o consens heu arribat en el debat?

El passat és com l'aigua

L'aigua és segurament l'element artístic més analitzat, pintat, escrit, fotografiat, escolpit..., de la natura. Segons com els personatges s'hi relacionen i la forma en la qual apareix marca un significat diferent en el moment de la novel·la o la pel·lícula. En alguns moments significa vida, si està agitada o flueix, o mort, si està calmada o arriba a la desembocadura. Altres vegades significa continuació, com el moment en què la Mei plora i li conta a l'Agneta, al riu, els seus problemes. Aquí veiem com la Mei seria l'inici del riu i l'Agneta, el final. La vida que va des de la vellesa a la joventut.

- Què passa generalment a les pel·lícules quan dos personatges es fan petons?
- Quin significat sol tenir l'aigua a les pel·lícules de por?
- Torneu al capítol primer i fixeu-vos en quin temps fa quan el camió surt del revolt: us sembla que és casual o té algun significat dins la història?
- Al nostre país hi ha llegendes que parlen de dones d'aigua o encantades: què en saps? Us deixem aquesta cançó de La Gossa Sorda [Dona d'aigua](#) perquè l'escolteu. Fixeu-vos en la [lletra](#): amb què la relacioneu?

Per parelles, escriviu una frase que sigui un símil literari, com la que apareix en la novel·la:

El passat és com l'aigua, que sempre torna al lloc per on corre; és com les cicatrius que no s'esborren mai.

Aprofiteu metàfores que pugueu extreure del llibre a partir de la música, les mines, els animals salvatges, la família...

FRASE:

Museu del Pastor

La Sara està molt trista pel que li ha passat al Truk, el seu gos mastí dels Pirineus, un gos pastor. Sabeu què és un gos pastor? Us ho imagineu, oi? Els gossos han estat des de fa molts i molts anys uns bons ajudants per als pastors, per fer moure el ramat i perquè no es perdi cap ovella.

Si voleu saber més coses sobre els pastors i els seus grans ajudants heu de fer una visita a algun dels museus del pastor que existeixen a Catalunya:

[Toses](#)

[Castellar de N'Hug](#)

[Llessui](#)

Infusions d'herbes

La Sara està ben trasbalsada amb el que li ha passat al Truk. La Mei i la seva mare la consolen i la Tina li porta una infusió d'herbes calmants de l'herbolari.

- Quina infusió li pot haver portat?

En aquest taller us proposem que prepareu infusions de plantes.

Podeu anar al bosc o al camp a collir les herbes que necessiteu o, si us és difícil o no n'és l'època, podeu buscar un herbolari. Allà hi trobareu molts tipus de plantes per fer infusions.

Després podeu organitzar un tast d'infusions amb totes les infusions diferents que hauréu preparat.

Consulteu aquestes pàgines web per triar la infusió que prepareu:

- [5 plantes de l'Empordà per a fer infusions](#)
- [Guia de plantes medicinals](#)

CAPÍTOL 8: BÈSTIES EXÒTIQUES

Bèsties exòtiques o espècies invasores?

Després de tot el que ha passat al poble, l'Alda està molt preocupada pels seus alumnes. Si en algun moment va pensar en éssers mitològics com els homes llop, ara la sospita de l'Alda és una altra: pensa que el rus que viu al castell pot estar criant bèsties exòtiques. Així que, decidida a aclarir el tema, se'n va a parlar amb ell. Després de parlar-hi descobreix que, efectivament, aquest home cria animals exòtics, però que no haurien pogut fer mal al gos de la Sara ja que es tracta d'uns petits peixos anomenats *Guppys*, originaris d'Amèrica del Sud, que corresponen a l'espècie *Poecilia Reticulata*.

1. Pensa individualment i respon les preguntes següents:
 - Tot i que els guppys no són els causants del que ha passat, penses que podrien ser perillosos per a algun animal si els deixessin al riu? O per a alguna planta? O per a l'ecosistema en general? Justifica la resposta.
 - A què ens referim quan parlem d'espècie invasora?
2. Per parelles llegiu el següent [document](#), publicat pel Departament de Medi Ambient, i feu-ne un mapa conceptual que resumeixi els principals conceptes en relació a les espècies invasores:
 - Diferències entre espècie exòtica i invasora
 - Possibles mètodes d'arribada a Catalunya
 - Problemes que comporten les espècies invasores
 - Accions que podem fer nosaltres per prevenir i combatre les espècies invasores.
3. Una vegada tingueu fet el mapa conceptual trieu una de les 12 espècies invasores que presenta el document. Busqueu-ne més informació i amplieu el vostre mapa conceptual en relació a aquesta espècie.
4. Busqueu també informació sobre l'espècie que cultivava el rus, *Poecilia Reticulata*. En el document, no hi estava recollida com a espècie invasora però, podria arribar a ser-ho? Afegiu-lo també al vostre mapa conceptual.
5. Finalment, discutiu amb la resta de la classe quina acció podríeu fer per conscienciar la gent del vostre voltant sobre el perill de les espècies invasores.

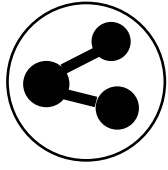
Per exemple:

- Muntar una exposició al vestíbul de l'institut.
- Escriure un article per a la revista de l'institut o el diari local.
- Fer un anunci de ràdio o televisió i mostrar-lo als companys d'altres cursos.
- Fer una campanya a la vostra localitat per informar els ciutadans dels perills de les espècies invasores.

I qualsevol altra cosa que se us acudeixi!

MAPA CONCEPTUAL

Animeu-vos a compartir aquesta activitat a les xarxes socials sota les etiquetes
[#gustperlalectura](#) i [#llegimelfunicular](#)

Ens sobren prejudicis

“En totes les èpoques hi deu haver hagut friquis” Aquestes paraules, sortides de la boca de l’Alda, fan referència al primer cop que observa i té coneixement de l’existència de la Torre del Rus. *Friqui* és una deformació afectuosa o ridícula, depenent de la intenció, del mot anglès *Freak*.

- Quan el terme es va posar de moda, allà pels primers anys del 2000, feia referència als apassionats dels còmics, ordinadors i aspectes científics. Segueix conservant el significat?

Cap al final del capítol l’Isaïes, fent de sabut, continua explicant aspectes de la vall a l’Alda. Malgrat que la professora ja havia vist l’institut a Internet, el veterinari li descriu, *grosso modo*, les instal·lacions amb què compta la institució educativa. Al remat, l’Alda hi pensa:

“No és un institut normal [...] però què caram, jo tampoc no sóc una professora de matemàtiques normal”

- Com és un institut normal? I una professora de mates normal?
- Per què pensem que l’Alda no es considera una professora de matemàtiques normal?
- Cadascú de nosaltres es considera normal perquè entenem com a comunes les accions que fa. De manera oral, expliqueu rutines que feu i que poden semblar estranyes per als altres.
- Posem l’exemple de les noies futbolistes. Fins fa poc era estrany veure equips de noies als instituts, o noies al parc jugant amb els nois. Quin procés ha viscut la societat per anar perdent aquests prejudicis?
- Tenim prejudicis cap a les persones que venen d’altres països o segons els colors de pell? Quines actituds ho demostren?
- Coneixeu la història de Mulan, que té a veure amb el que estem parlant?

Recuperació d'espècies marines

L'Igor, el rus del castell, cria peixos exòtics. Sembla que en aquest cas aquesta cria no és perillosa per al medi ambient perquè no els ha alliberat en un riu...

Però no sempre és així. Sovint es produeixen canvis en l'ecosistema a causa d'accions humanes, tant en l'ecosistema terrestre com en el marí. Justament per intentar protegir aquest medi i sobretot els animals que hi habiten, existeixen fundacions com el CRAM, que es dediquen a la recuperació d'espècies marines amenaçades. Per exemple, tortugues que han estat pescades accidentalment.

Aneu a visitar la [Fundació CRAM](#) i segur que aprendreu moltes coses que podem fer per ajudar a preservar aquests ecosistemes!

Evitem l'arribada d'espècies invasores

Escriviu una carta a l'Ígor per tal de conscienciar-lo i alertar-lo dels perills ambientals que comporta la cria de peixos exòtics. Per parelles, penseu bé els arguments amb què el podríeu convèncer.

Feu una bona pluja d'idees al principi: escriviu a la taula, sense discutir-ho, tot el que se us ocorri que podria fer canviar de parer el rus.

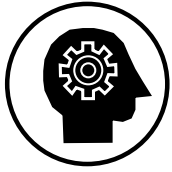
Després discutiu les idees que han sorgit i seleccioneu les que us semblin més convinents.

Amb la reflexió feta, comenceu a perfilar els arguments i, finalment, escriviu la carta.

PLUJA D'IDEES

ARGUMENTS

CARTA

CAPÍTOL 9 : LA BALADA

L'himne miner

Santa Bàrbara, senyora dels trons, és la patrona dels miners. Així com els grecs tenien un déu per a cada aspecte rellevant de la seva societat: la guerra, l'amor, la mar..., els pobles amb fonaments i tradicions catòliques, com el nostre, assignen un patró o patrona a cada ofici segons la seva obra i miracles.

Activitats tan lligades a la terra com l'agricultura o la mineria van molt relacionades sempre amb la cultura pròpia de cada lloc. No només la patrona és un dels símbols de la mineria, sinó també el seu himne "Nel pozu Maria Luisa". Aquesta cançó pertany al col·lectiu de miners asturians, un dels més reconeguts de tot l'Estat.

Podeu escoltar-la en diferents versions i contrastar-les: per exemple, cantada pel [Coro Mineiro de Turión](#) i pel cantautor [Nuberu](#).

Aquí tenim un altre exemple de cançó sobre els miners, aquesta més rockera, de la mà del grup asturià [Desakato](#).

- Què tenen en comú les dues cançons?
- Sobre quin tema central parlen?
- Quins sentiments i emocions pretenen despertar?

Ja us haureu adonat que la llengua en la que estan cantades aquestes cançons, no és ni el català ni el castellà. Aquesta llengua és l'*asturianu*. Els pobles i les seves llengües són indestruïbles.

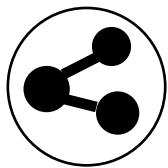
- Trobeu semblances entre el català i l'asturianu?

Fixeu-vos en aquestes dues notícies, relacionades amb accidents laborals:

- [L'explosió de la fàbrica de pólvora Mirafé](#) al poble d'Ibi (l'Alcoià, País Valencià) ha estat l'accident laboral més greu de l'estat espanyol fins ara.
- [L'enfonsament de l'edifici Rana Plaza](#), a Dhaka (Bangladesh), va causar 1143 morts. Molts dels tallers de l'edifici treballaven per a marques espanyoles.

Llegiu una de les notícies i, en petit grup, escriviu una estrofa de 3 o 4 versos per a un suposat himne d'aquells treballadors.

HIMNE
Dedicat a...

Balades

En aquest capítol se'ns presenta el Gerard, un noi amb tendències artístiques que, fa temps, es va quedar sense pare. En la literatura els autors aprofiten personatges amb familiars que han desaparegut per presentar-nos persones amb conflictes interiors i poder desenvolupar les històries.

- Per què creieu que relacionem la mort i la soledat amb l'art?
- Ens atreu el dolor i la passió?
- L'art serveix per sobreviure?

La balada del funicular miner. La primera vegada que apareix el títol de l'obra al llibre és en aquest capítol. La música, des del títol, ja està present. Ferrats, el nom del grup dels amics de Tamasca, té clares referències a les vies de ferro del funicular.

A finals dels vuitanta i principis dels noranta les balades d'amor, especialment les balades *heavy*, eren un gènere molt conreat. Eren com la cançó d'amor per excel·lència.

- Quines balades coneixes?
- Quins significats té el mot "balada"?
- En l'actualitat, quin gènere es podria relacionar amb la balada?

Escolteu una d'aquestes tres balades, busque-ne la lletra i traduïu-la!

- [Dream On](#) (Aerosmith)
- [Nothing else matters](#) (Metallica)
- [Knockin' on the heaven's door](#) (Guns'n'roses)

Cançó que hem triat:

Lletra traduïda:

Anem a un concert

En aquest capítol hem estat parlant de cançons i balades.

Segurament heu sentit molta música al llarg de la vostra vida, a través de discs compactes, plataformes d'Internet o vídeos... però heu anat mai a sentir música en directe? Us proposem que busqueu un concert d'un gènere musical que us agradi i aneu a sentir música en viu. Ja veureu com les sensacions canvien: la música s'amplifica i sembla que tu també en formis part!

Entra a www.infoconcerts.cat i informa-te'n

Ens atrevim a compondre una cançó?

Segur que hi ha músics a la vostra classe..., o a la del costat. La música sempre ens acompanya i algunes persones la porten a dins. Penseu que, a la novel·la, *La balada del funicular miner* és un himne que representa la Vall.

En aquest taller heu de fer una cançó:

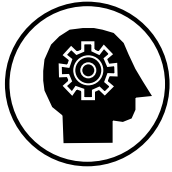
- No cal que duri més d'un minut.
- Dividiu-vos en grups de 4. Teniu un músic al grup? Comenceu a pensar com podria ser la melodia. Podeu descarregar bases d'Internet o compondre-la amb aplicacions gratuïtes com GARAGE BAND per a IOS o WALK BAND o PIANO FREE per a Android.
- Abans de començar a treballar amb aquestes aplicacions, mireu un tutorial:

[TUTORIAL WALK BAND](#)

[TUTORIAL GARAGE BAND](#)

- Els qui no sapigueu de música podeu començar a pensar la lletra de la cançó. Podeu aprofitar els versos de l'himne laboral que heu escrit en l'activitat de la pàgina 71.
- Finalment, descarregueu les cançons i munteu-les en un vídeo amb fotos relacionades. Podeu utilitzar pàgines Pexels. Recordeu que heu de citar l'autoria de les imatges!

Animeu-vos a compartir aquesta activitat a les xarxes socials sota les etiquetes [#gustperlalectura](#) i [#llegimelfunicular](#)

CAPÍTOL 10: EL PASSAT ÉS COM L'AIGUA

Secrets de guerra

L'Ígor i l'Alda dinen junts. Durant la sobretaula conversen sobre les seves vides abans de centrar-se en el tema de la misteriosa bèstia. L'Alda fa un comentari sobre la necessitat natural que té de protegir la gent de l'institut, la meva gent, diu la professora.

La noia es fa un sac de nervis quan s'adona que el rus ha fet una cara estranya en sentir aquestes paraules. Per això intenta canviar de tema fent referència a les fotos bèl·liques que tenia l'intrigant home en una lleixa del menjador:

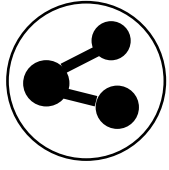
- I tornant a la caça... Entre la caça major també hi comptes els T-62?

Segueixen parlant d'armes i el rus li explica en quin moment va ser presa aquella instantània:

- Any 1983. Invasió de l'Afganistan. Deu anys de guerra que van guanyar els mujahidins, perquè coneixien com ningú aquelles muntanyes. Mal lloc, l'Afganistan, Alda. Mal lloc per als que el volen envair, vull dir.

- Al capítol trobem termes com: Guerra d'Afganistan, Mujahidins, T-62, OTAN, Putin, Txetxènia, soviètic. Busqueu-ne el significat per tal de comprendre els motius de la guerra de l'Afganistan i algunes de les conseqüències.

Guerra d'Afganistan	
Mujahidí	
T-62	
OTAN	
Vladimir Putin	
Txetxènia	
Soviètic	

Sacrificis

En d'altres capítols ja hem parlat de com, sovint, l'art ens ajuda a posar en ordre els nostres sentiments, sobretot en moments d'angoixa o quan estem tristos.

En aquest capítol l'Alda i l'Ígor parlen d'un autor, Rudyard Kipling, que va escriure el poema *El jove soldat britànic*:

When you're wounded and left on Afghanistan's plains,
and the women come out to cut up what remains,
Jest roll to your rifle and blow out your brains
an'go to your Gawd like a soldier

Traduïu el poema i comenteu quins sentiments o reflexions us desperta.

Traducció del poema:

Quins sentiments o reflexions us desperta?

Coneguem Rússia

En aquest capítol hem conegut una mica més la història de l'Ígor, el rus del castell.

Però que en sabeu vosaltres, de Rússia? Coneixeu algú que hi hagi viscut o l'hagi visitat? Què us ha explicat d'aquell país? Sabeu quin idioma parlen? Alguna característica de la seva cultura? Quina és la capital? Quin és el seu plat típic?

Encara que no hi hagueu estat mai, podeu conèixer una mica Rússia visitant el centre cultural [Casa de Rússia](#) de Barcelona.

Les cares de la guerra

A l'apartat *Aprofundim - Secrets de guerra* hem estat treballant els conceptes al voltant de la Guerra d'Afganistan que s'esmenten en aquest capítol. Coneixem el testimoni del rus, però, per comprendre millor aquesta guerra, necessitem veure més punts de vista de la història.

Com que ja heu investigat una mica sobre el conflicte, les causes i els seus participants, ara us demanem que feu un exercici d'empatia.

Dividim la classe en grups de 4. Cada grup serà una part del conflicte:

- Grup 1: soldats mujahidins
- Grup 2: població civil
- Grup 3: l'exèrcit nord-americà
- Grup 4: soldats de l'URSS.

La guerra acaba de començar i les estratègies comencen a perfilar-se. L'exèrcit nord-americà ha llençat dos míssils sobre Kabul, la capital, junt als mujahidins islamistes que pretenen instaurar un estat islàmic al país. Els soldats soviètics corren a defensar la ciutat. Mentrestant, la societat civil s'amaga i se sulfura perquè no entén el perquè de tanta sang vessada.

Escriviu el guió d'aquesta escena tot respectant els rols i els punts de vista que cada grup representa i tenint en compte la informació que heu obtingut en les vostres investigacions anteriors.

CAPÍTOL 11: RETOC FOTOGRÀFIC

Els personatges són universals

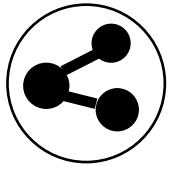
El Gerard parla amb el seu fidel company i amic inseparable, Dani, i li explica el que va passar. Encara que continua confós, troba la tranquil·litat, la sinceritat i l'estima del seu company, que l'ajuden a avançar i a solventar els seus conflictes.

Papers com el del Dani serveixen dins de les novel·les per fer de guia i amic inseparable. D'exemples n'hi ha molts: Lancelot i Artús, Watson i Sherlock Holmes, Campaneta i Peter Pan, Diafebus i Tirant lo Blanc...

L'Isaïes torna a fer de missatger de les males notícies. D'alguna manera, com l'Agneta o el Quel, són personatges que amaguen misteris relacionats amb la natura i que sempre projecten aprenentatges: l'Agneta, sobre les herbes remeieres; l'Isaïes, sobre els animals; en Quel, la vitalitat i l'enginy.

Busqueu personatges de novel·les o de sèries els papers dels quals coincideixin amb els de la balada:

Títol	Paper de Quel	Paper de Isaïes	Paper d'Agneta	Paper del Dani

La boira que envolta el misteri

La pluja i el fred segueixen protagonitzant aquest capítol, tal i com ha passat al llarg de tot el relat. El clima, l'oratge, és un protagonista més de la balada. Aquesta pàtina de misteri i grisor entronca perfectament amb les sensacions dels personatges.

La boira sempre ha servit a la literatura i al cinema per avisar-nos que alguna cosa no rutlla bé, que darrere d'aquella cortina d'aigua, fina però opaca, es prepara un misteri de conseqüències aterridores per a aquelles persones que n'estiguin a prop. Ja vam veure al primer capítol com el mal temps presagiava una terrible desgracia: l'accident de la furgoneta que transportava furtiva la bèstia, i les conseqüències que va tenir.

- Escolteu la següent cançó del grup Strawberry Hardcore [Perdido en Silent Hill](#).

Aquesta vegada farem una triple relació entre videojocs, música i literatura. El grup de punk-rock aprofita la coneguda saga de realitat virtual *Silent Hill* per parlar-nos d'una persona que ha quedat atrapada entre la boira que apareix al videojoc i les seves terribles causes. Al videojoc, un home ha perdut la seva filla al voltant d'un poble situat en un turó envoltat d'una boira estranya. Com és esperable, l'home s'hi endinsarà i el misteri començarà a deixar-se entreveure.

A continuació, llegireu els versos que va escriure l'insigne poeta modernista Joan Maragall el 1903:

Boira, encantament de les muntanyes,
que et deixes travessar d'una llum dolça,
evocadora de clotades pàl·lides
i de poblats llunyans que es desensonyen
i s'acosten rient assoleiant-se...
Oh! boira que amb el sol tota t'aclares,
i que tu tota sola t'obscoreixes
i t'omples dels rumors de la tempesta...

Aprofitarem el títol de la cançó per fer un joc: Perdut a la Vall de Tamasca (10 persones màxim). Seguint les instruccions de "El poble dorm" farem una versió 2.0 de la novel·la. L'Agnetta, per capacitats i experiència, serà la que tot ho sap i guiarà el joc. L'assassí serà substituït per la Bèstia, i els policies per l'Isaïes i l'Alda. La resta sereu persones que, llegint la novel·la en una nit de boira, vau quedar atrapades en les profunditats de les històries ocultes de la vall...

Si no coneixeu el joc, aquí teniu unes instruccions senzilles ja adaptades a la nostra versió:

- Tot el grup es posa en cercle, menys un que farà el paper d'Agneta . Aquesta li dirà a cadascú a l'orella quin paper farà: tots seran persones atrapades menys quatre, dues Bèsties i l'Isaïes i l'Alda.
- Comença la partida i el Narrador diu "És de nit! Tamasca se'n va a dormir!". Tots els participants, incloses les Bèsties, tanquen els ulls.
- Les bèsties es desperten durant la nit i assenyalen amb el dit algú que serà la seva víctima, de manera que ho vegi el narrador. Seguidament, tornen a tancar els ulls com la resta.
- El Narrador diu: "Tamasca es desperta!", i els atrapats obren els ulls, "Aquesta nit la Bèstia ha estat aquí i ha atacat al/a la ____". El jugador que ha estat atacat en quedarà eliminat.
- Tamasca ha de decidir en grup qui creuen que són les Bèsties i triar algú en consens o majoria, aquest jugador ha de confessar si ho és o no.
- En cas que digui que sí, els atrapats se n'alliberen i el joc acaba. En cas que no ho sigui, aquell que l'ha acusat queda eliminat, excepte si és Alda o Isaïes.
- Agneta torna a fer dormir Tamasca i les Bèsties tornen a atacar.
- Seguint els mateixos passos, arriba un moment en què només quedaran quatre jugadors, un d'ells, la Bèstia. Ella ha d'aconseguir convèncer que és un pobre atrapat per tal de no ser eliminat, i en cas que s'acusi l'altre, la Bèstia en serà la guanyadora.

Observatoris meteorològics

En aquest capítol hem parlat de la boira des d'un punt de vista literari.

Però, des d'un punt de vista científic, com podríem explicar què és la boira? Quan l'observem? Per què en alguns pobles o ciutats apareix més freqüentment que en d'altres? Totes aquestes preguntes i moltes d'altres són les que es plantegen els meteoròlegs, científics que es dediquen a estudiar tots els fenòmens físics relacionats amb l'atmosfera.

Per conèixer com treballen i amb quins instruments, us proposem que visiteu un observatori meteorològic inaugurat l'any 1904, l'[Observatori Fabra](#) (Barcelona).

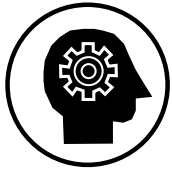
A la recerca d'empremtes

En aquest capítol es fa una observació que serà clau per determinar quina és la bèstia que ronda pel bosc. I és que un pagès, mentre passeja per la vora del riu, troba empremtes en el fang, en fa una foto i la passa al veterinari. A més a més, té la bona pensada de posar-hi un objecte al costat, en aquest cas un paquet de tabac, perquè se n'aprecii la mida. Això els fa pensar que, tot i que l'empremta s'hi assembla, no pot ser la d'un gat, ja que és molt més gran. I, com que l'empremta quadra perfectament amb els atacs que han patit diversos animals durant aquests dies, el veterinari ajudat pels seus companys zoòlegs no té cap dubte que es tracta d'un lleopard.

Hem vist doncs la importància de les empremtes per a saber qui ha passat pel bosc. Ara us proposem que sortiu a un bosc que tingueu proper a fer fotografies dels diferents rastres d'animals que trobeu. Podeu fotografiar empremtes, però també caus d'animals, nius d'ocells, egagròpiles, excrements... Recordeu de posar sempre un objecte al costat, un regle o una moneda d'un euro, que ajudi a saber la mida d'allò que heu trobat.

Agafeu una guia de la biblioteca que us ajudi a identificar de quin animal és el rastre que heu fotografiat i si encara no ho sabeu podeu compartir les vostres observacions a la plataforma [Natusfera](#). En aquesta plataforma, altra gent interessada en la natura us pot ajudar a identificar les vostres fotografies.

CAPÍTOL 12: FAMÍLIA

L'amor cortès, l'amor impossible

El Gerard se sent turmentat pel que li acaba de passar. Des del capítol 9 que sospita que l'amor de la Mei s'està convertint en una fita gairebé impossible d'assolir.

Aquesta tradició de l'amor impossible no és ni molt menys nova, sinó que s'entronca en una tradició que precisament va començar a prop dels Pirineus, la de l'amor cortès.

L'amor cortès, en origen, era un amor prohibit que professava un cavaller cap a una dama casada, aquí era on estava la impossibilitat d'aquell amor. Els temps passen, es modernitzen i els motius queden antiquats, però aquest *tòpic literari*, que és com es diuen els patrons repetits al llarg de la història de la literatura, continua present.

- Busquem la definició d'*amor cortès* al DIEC, dins l'entrada "amor". També podeu cercar-la a www.enciclopedia.cat.

Definició amor cortès

- Localitzeu per parelles les fases de la relació entre el Gerard i la Mei a partir de l'esquema amorós, potser, alguna fase no hi apareix o no hi és tan evident. S'arribarà a consumir aquest amor, tal i com diu al penúltim punts?.

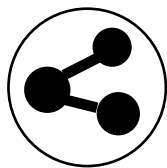
Recordeu abans aquest fragment: la mare de la Mei explica qui és realment el Gerard i per què va fugir i es va espantar tantíssim, quan el va veure a l'habitació de la seva filla i va pensar en la possible relació de parella que s'estava gestant:

- *No necessito veure aquesta foto. Si en Gerard s'ha desesperat d'aquesta manera després de veure una foto retocada de la meva filla, ja m'imagino què és el que hi ha vist [...]*

La Tina va agafar amb tendresa la mà de la seva filla. Ara sí, les llàgrimes li rodolaven lliures per les galtes.

- *I tu no te n'havies adonat, Remei? No t'havies adonat que, de cara, sou idèntics? Que tots dos sou iguals que el vostre pare! (p. 181-182)*

FASES DE L'AMOR CORTÉS	EQUIVALÈNCIA GERARD-MEI
<ul style="list-style-type: none"> • Atracció de la dama, normalment mitjançant els ulls / vista. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Culte de la dama de lluny (<i>amor de lonh</i>). 	
<ul style="list-style-type: none"> • Declaració de la devoció apassionada. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Rebuig per part de la virtuosa dama. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Nous vots amb juraments de virtut i lleialtat eterna. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Laments d'atansar-se a la mort pel desig insatisfet (i altres manifestacions físiques de dolor d'amor). 	
<ul style="list-style-type: none"> • Actes de valor heroic de guanyar el cor de la dama. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Consumació de l'amor secret. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Un munt d'aventures i subterfugis per evitar-ne la detecció. 	

Dispara o mor!

La fotografia, com moltes disciplines tècniques, també té una vessant artística, similar a la de les cançons o les novel·les, la de narrar una història. Els fotoperiodistes són treballadors de la informació que expliquen les històries que han presenciat a través d'un objectiu i un disparador. Manel Boix, Robert Capa, Gerda Taro, Joana Biarnés, Nick Ut i molts més van ser grans fotoperiodistes.

Al web de l'Organització Mundial del Fotoperiodisme ([World Press Photo](http://WorldPressPhoto.com)) podeu veure exemples de les millors imatges de cada any.

Nosaltres ens centrarem en el peculiar cas de Robert Capa, que no era una persona: n'era dues. Era el pseudònim de Gerda Taro i Ernő Friedmann, una parella de periodistes hongaresos que van recórrer Europa a la recerca de la veritat entre tanta mentida patrocinada per la guerra. A la Guerra Civil espanyola hi van tenir un paper fonamental.

Cerqueu a Internet el nom del periodista i observeu les seves fotos, busqueu entre d'altres "Muerte de un miliciano" i "Milicianas"

- Dividiu la classe en grups de 3 a 6 persones, trieu un tema social rellevant dins la societat, penseu un pseudònim i expliqueu la vostra veritat sobre el tema escollit a partir de 10 fotografies. Cal que poseu un títol a cadascuna de les fotografies, així com al projecte complet.
- Alguns dels temes que podríeu fotografiar són: barreres arquitectòniques, estat dels espais verds o parcs infantils, camins escolars, entitats o associacions del lloc on viviu...

Animeu-vos a compartir aquesta activitat a les xarxes socials sota les etiquetes [#gustperlalectura](#) i [#llegimelfunicular](#)

Excursions amb ponts i passos elevats

En Gerard, desesperat pel que acaba de descobrir, se'n va a escalar el vell funicular miner. Durant l'escalada es troba amb diversos perills:

Li cal caminar seguint la via, com qui puja una escala, utilitzant les travesses com si fossin graons, però sense perdre de vista que l'abandonament podia fer que no fossin segures. (p. 176-177)

Arribar al pont de Behiberri li va fer prendre consciència, per primera vegada, dels perills de l'ascensió i de com era d'absurd haver-la iniciat. El pont passava per damunt la carretera a molta alçada i no tenia baranes als costats. El vent del vessant el futejava amb força i li feia l'efecte que la poca grava que quedava al balast li havia de relliscar sota els peus en qualsevol moment.

Es va ajupir i va continuar avançant de quatre grapes. Era ridícul, però se sentia incapaç de travessar el pont a peu dret. (p.177-178)

Ell justament s'exposa a aquests perills perquè està desesperat..., però no sempre s'ha de fer en aquestes circumstàncies. Els passos elevats i els ponts que estan en bon estat i que estan preparats perquè la gent hi passegi poden ser un bon mirador i aportar una mica de diversió a una excursió.

Feu alguna excursió que inclogui passos elevats, ponts, o escales..., o visiteu un bosc vertical. Aquí us deixem algunes propostes...

[10 parcs d'aventura](#)

[Ruta pel Congost de Mont-Rebei](#)

[Ruta per les Gorges del Carança](#)

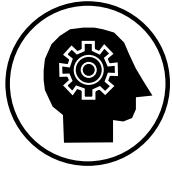
Retoquem fotografies

En Gerard ha estat retocant la foto de la Mei i gràcies a això ha descobert un gran secret....., us atreviu vosaltres a retocar fotos?

Us proposem que cadascú de vosaltres agafi una foto de la seva cara i la retoqui mitjançant un programa de retoc fotogràfic. Podeu utilitzar el GIMP, que és d'ús lliure i us el podreu descarregar fàcilment.

Decidiu entre la classe una temàtica per fer-ne un concurs i poseu-vos a retocar. Algunes temàtiques podrien ser...

- Pentinats divertits
- Com seríeu de grans
- Com seríeu si fóssiu de l'altre sexe
- Canvi del color dels ulls i dels cabells

CAPÍTOL 13: ASSALT

Portes al passat

Assalt és el nom d'aquest capítol, un nom que serveix per a tots els personatges, cadascú té el seu propi assalt. L'assalt de Gerard al funicular, el de l'Alda i el rus a les muntanyes, i el de la Tina a les seves veritats.

Ens centrarem en aquest personatge, la Tina, la mare de la Mei, una antiga habitant de Tamasca que retorna al punt d'origen després de molts anys d'haver-ne fugit. D'alguna manera, una història contrària i paral·lela a la de l'Alda.

La Tina és un personatge secundari que roman amagat durant gran part de l'obra, apareixent només com una clau al passat. És a dir, cada cop que apareix, que és ben poc, s'obre una porta al passat que permet als altres personatges gratar en els seus temps pretèrits per entendre millor el seu avenir. La primera de les grans portes que obre se situa en el moment que veu el Gerard i comença a plorar. Ara, per fi, destapa totes les cartes:

Havia abandonat la vall molt jove, quan tot just acabava de fer els vint anys. No volia haver de portar la mateixa vida que la seva mare i la seva àvia, sempre rere el taulell de la botiga o cercant herbes per les muntanyes. Les trementinaires eren cosa del passat, ella pertanyia a una altra època. Va marxar a la ciutat, deixant la botiga de remeis a càrrec de la mare, vídua, que mai no va estar d'acord amb la seva marxa, i d'una tia soltera. [...]

A la ciutat, les coses li havien anat molt malament. Havia anat subsistint amb tota mena de feines precàries, havia arribat a estar en la misèria i havia pensat més d'una vegada que, si tot continuava d'aquella manera, al final hauria de tornar a Tamasca. Però tornar equivalia a reconèixer el seu fracàs, a humiliar-se davant la mare, i no es decidia a fer un pas tan terrible.

Aleshores, quan més desesperada estava, havia conegut un home. Havien iniciat una relació i ell li havia buscat una feina en una empresa de transports per a la qual treballava esporàdicament. També pagaven a mitges les despeses d'un piset diminut a la part vella de la ciutat. Ella s'havia quedat embarassada i havia tingut una nena, la Mei.

Durant l'embaràs, la seva mare havia mort i ella havia tornat al poble per a l'enterrament. La botiga se la quedava la seva tia, i ara prenia consciència per primera vegada que, quan la tia morís, la botiga i el pis passarien a ser seus i alguna cosa n'hauria de fer. [...]

La seva parella era de la vall de Tamasca, però no del poble. Era transportista, feia de recader a la vall, i per això baixava tan sovint a la ciutat. La Tina no va aconseguir mai que li expliqués més coses d'ell mateix, de la seva vida al poble, i ni tan sols de quin veïnat era. Era impossible treure-li una sola paraula sobre la seva vida lluny de la ciutat, i la Tina no s'atrevia a fer-li massa preguntes. No havia aconseguit que formalitzés de cap manera la seva relació: fins i tot els papers del pis anaven a nom d'ella, els rebuts es pagaven a través d'un compte bancari on només figurava ella, i

ni tan sols a l'agència de transports sabien que eren parella. Però, fora d'allò, era un home dolç i atent, i la Tina l'estimava, potser perquè no havia conegut cap altra relació estable i no podia comparar-la amb res.

Un dia d'hivern va arribar a l'agència de transports la notícia que el seu home havia mort en un accident de trànsit a la carretera que duia a un dels veïnats alts de la vall. Desesperada, havia agafat la nena i havia viatjat a Tamasca per assistir al funeral.

I a la porta de la sala de vetlla del tanatori local havia trobat una dona jove com ella i també amb un nadó als braços, i havia entès de cop que tota la seva vida havia estat un engany, que el seu home estava casat i tenia un fill i ella només havia estat una amant amb pis a la ciutat.

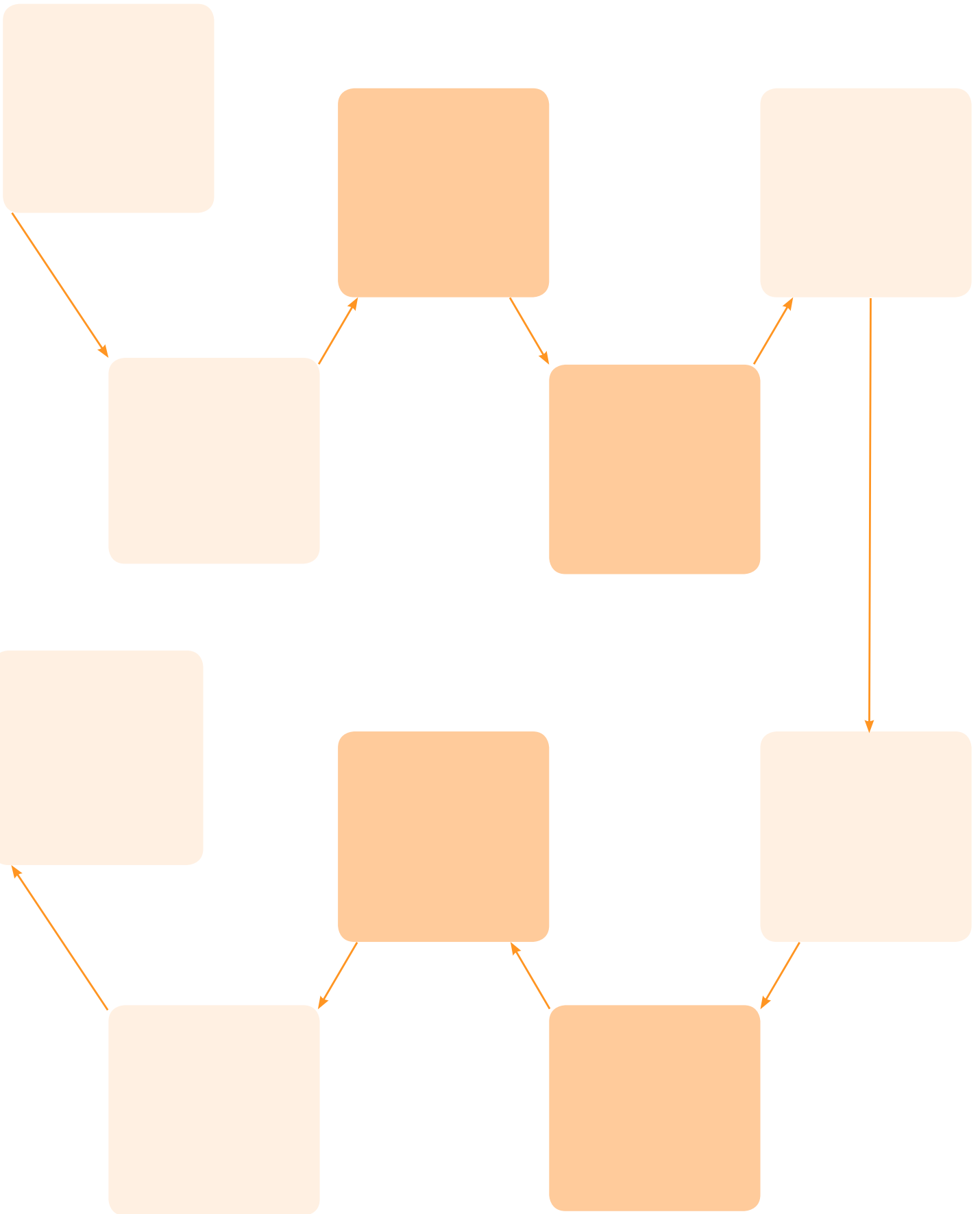
Havia fugit de Tamasca amb ganes de no tornar-hi mai més. Però els anys havien passat i la mort de la tia l'havia convertit en la propietària de la botiga quan feia poc que s'havia quedat sense feina i la seva situació tornava a ser precària.

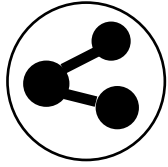
Havia tornat, doncs, a Tamasca, desitjant per damunt de tot no trobar-se mai amb la dona de la seva parella i tement el moment que la seva filla adolescent hagués de saber que tenia un mig germà de la seva edat. Sabia que algun dia, inevitablement, l'hi hauria de dir, però sempre deixava el moment de fer-ho per a més endavant.
(p. 189-190)

La Tina no decep. Només en dues pàgines ens colpeix fort al mig del pit, sense oblidar que ja sabíem que amagava un gran secret, com l'Alda, com el pare del Gerard i la Mei. Els secrets són un dels eixos sobre els quals gira aquesta història que ja comença a acabar-se.

La literatura s'alimenta del conflicte humà, no el conflicte entès com la guerra, sinó els problemes universals que compartim com a espècie: l'amor, la mort, la soledat, l'amistat, fer-se gran, les pèrdues...

- Creieu que seria possible aquesta novel·la sense els secrets?
- Per a què serveixen els secrets? Tenen aplicacions útils o sempre els entenem com a pecats?
- Al final de la història, la responsabilitat sobre la maternitat i la criança dels fills recau en el sector femení, tant en la mare d'una com la de l'altre. No podem dir més perquè el marit va morir, però, què en penseu dels actes d'aquella persona i les seves conseqüències? Acostuma a passar?
- Feu un mapa conceptual a partir de les accions i les conseqüències que han tingut els esdeveniments produïts pels personatges. Si us cal, afegiu-hi més rectangles.

A la guerra!

Aquest capítol, si ens fixem en la part de l'Alda, és essencialment bel·licista. Una soldat armada i ferida, per allò, que s'amaga i s'arrossega entre la malesa del bosc esperant a encanonar la seva víctima, sabent que només una d'elles sobreviurà.

Gran part de la societat menor de 35 anys ha jugat i juga a jocs de guerra. Des del *Risk* al *Call of Duty*. Precisament ens hi centrarem en aquest segon joc. Cal recordar que és ficció i que, com tota obra, té una perspectiva ideològica clara; s'ha de veure com el joc posa els bons en un costat i els dolents a l'altre, òbviament, segons el criteri de l'empresa creadora.

Abans de res cal que reflexionem una mica:

- Com és que ens agrada jugar a matar?
- Ens agrada que ens bonifiquin un tir al cap de l'enemic perquè ens dona més punts. Creieu que això ens afecta més enllà del joc?
- Els jocs ajuden a normalitzar la violència o són simplement una representació d'un aspecte més de la vida?

Aquí teniu un [vídeo](#) sobre una de les missions del joc *Call of Duty Black Ops II*, ambientat a les muntanyes de l'Afganistan. El vídeo té parts amb guió entre personatges, però d'altres que simplement són imatges de la guerra, un soldat disparant i amagant-se dels altres.

- Narreu aquestes parts com si fossin la part de l'Alda del capítol 14.

Narració

Visitem Funiculars

El Gerard, desesperat, prova d'escalar el vell funicular miner..., activitat que, com ja heu vist, pot ser molt i molt perillosa. Però tranquils, que a Catalunya encara ens queden molts funiculars en actiu, als quals podem pujar còmodament sense haver d'escalar res! Visiteu-ne algun i intenteu pensar-hi: sempre es posen funiculars als llocs on fa molta pujada? Per què sempre hi ha dos funiculars, un que puja i un que baixa? Quina diferència hi ha entre un funicular i un tren cremallera?

Funiculars i telefèrics de Catalunya

I si viatgeu més lluny podeu visitar algun d'aquests espectaculars [funiculars](#) situats arreu del món!

La part humana de la bèstia

En diversos tallers de creació us hem demanat que us situéssiu en la pell de personatges, tant ficticis com reals, de la vostra edat o d'altres ben llunyanes. Ara us demanem que adopteu el paper d'un personatge al qual portem observant tota la novel·la, en el canvi de lletra, en les ombres, en la nit de les paraules que formen aquest llibre. Us demanem que empatitzeu i us transformeu en la Bèstia.

Fixeu-vos com el capítol se separa en dues històries la de la Tina i la de l'Alda, i centrem-nos en la segona. Cada detall dels seus passos, com s'amaga, com escolta, com s'espera, com pateix... Tot està detallat fil per randa fins que troba el Gerard i l'animal.

Ara doncs, li haureu de fer la volta: individualment haureu d'escriure el capítol (només la part de l'Alda) com si fóreu la bèstia. Aquesta transformació es diu *personificació*.

CAPÍTOL 14: CAL TANCAR LES HISTÒRIES DEL PASSAT

Secrets que surten a la llum

En aquest capítol es desvela un gran secret enterrat des de fa molts i molts anys: es descobreix que la Mei i en Gerard comparteixen pare. Aquesta notícia els trasbalsa a tots, però, parlant entre ells, les coses es van posant al seu lloc.

Poseu-vos per parelles i decidiu sobre quina conversa voleu treballar:

- **Conversa 1**- Entre el Gerard i el Daniel
- **Conversa 2**- Entre la mare d'en Gerard i la mare de la Mei
- **Conversa 3**- Entre en Gerard i la Mei

Una vegada triada la conversa llegiu-la i discutiu en relació a les preguntes que se us plantegen:

Conversa 1

–No vull dir això! Vull dir que he estat a punt de... –Li costava de dir-ho, i en Daniel va pensar que era ben normal. Com hauria reaccionat ell en una situació com aquella? Com hauria reaccionat si un dia, de cop i volta, hagués sabut que la Sara...– He estat a punt d'enrotllar-me amb la meva germana –va dir, a la fi, en Gerard–. De fet, ens hem enrotllat força. Més que amb cap altra noia abans. I m'agradava. I a ella també. Això té un nom, saps?

En Daniel el va agafar per les espatlles i el va mirar fixament als ulls.

–No ho sabíeu. No ho podia saber ningú. La mare de la Mei ens ha explicat la història i ara l'hi deu haver explicat a la teva mare. Tu has escalat el funicular miner, t'has posat en perill, i això i l'estona que ha passat segurament t'ha ajudat a pair una mica la notícia, però pensa que la Mei ho acaba de saber ara mateix. Està com estaves tu quan has marxat de l'institut. Et necessita. I tu també la necessites a ella. Fes el favor de pujar i parlar-hi. (p. 196)

- A què és refereixen quan diuen “això té un nom”? Busqueu com se li diu al fet que dues persones que són família tinguin una relació amorosa.
- Busqueu informació i expliqueu quins problemes podrien tenir si en Gerard i la Mei seguissin amb la seva relació.
- Com us sentiríeu vosaltres si estiguéssiu al lloc del Gerard? I si fóssiu el Daniel, quins consells li donaríeu?

Conversa 2

La Carme va deixar anar un fort sospir.

–Com es pot ser tan malparit? –va fer entre dents, escopint les paraules–. Em va enganyar a mi, et va enganyar a tu i, quinze anys després de mort, ha estat a punt de fotre enlaire la vida dels seus dos fills. –Va acotar el cap, a un pas de les llàgrimes.– Saps? Tots aquests anys m’he preguntat qui devia ser aquella noia que va entrar al tanatori amb un nadó a coll i va fugir corrents quan em va veure... Tots aquests anys m’he imaginat que aquell cabró duia una doble vida i que el meu fill tenia un germà o una germana en algun lloc.

–Entenc com et sents... –va aventurar, desolada, la Tina.

–No –va negar, rotunda, la Carme–. No ho pots entendre perquè jo mateixa no ho entenc. En realitat... –Va agafar aire.– En realitat, tinc moltes ganes d’abraçar-te. (p. 197)

- Perquè penseu que consideren que el pare del Gerard i la Mei ha estat a punt de “fotre enlaire” la seva vida?
- Busqueu informació i expliqueu quins problemes podrien tenir si en Gerard i la Mei seguissin amb la relació amorosa
- Com us sentiríeu vosaltes si estiguéssiu al lloc de la mare d’en Gerard? I de la Mei? Haguéssiu intentat esbrinar més coses? Haguéssiu desvelat el secret abans o no?

Conversa 3

La Mei va negar amb el cap. «Remei dels remeis, néta i besnéta de bruixa.» Li hauria agradat tant ser forta com les bruixes de les velles històries... Però només era una noia. Una noia normal. Una noia enamorada que ja no podia estar enamorada. [...]

–Gerard, t’estimo... –li va dir a cau d’orella.

Ell es va treure les mans de la cara i es va girar cap a ella per abraçar-la, tímida-ment al principi, però després amb força. En l’abraçada ja no hi havia urgència, ni desig, ni passió. Només pena. Una pena profunda i terrible.

Quan es van separar, tenien cadascun la cara xopa de les llàgrimes de l’altre. La donzella guerrera del pòster de Ciruelo els mirava reptadora. Segur que ella, com a mínim, tenia clar contra qui havia d’anar a lluitar. La Mei va obrir un calaix i en va treure un mocador per a en Gerard i un altre per a ella.

–Què es fa en un moment com aquest? –va preguntar ell, amb un fil de veu, mentre s’eixugava la cara–. Vull dir que també podríem estar contents, no? I les mares s’ho han agafat força bé: mira com han sortit de la cuina. [...]

–Mira... –va fer la Mei–. Tota la vida filla única, preguntant-me com devia ser això de tenir un germà, i ara, de cop... –Va fer una pausa, dubtant.– Tinc un germà gran o un germà petit?

En Gerard, a diferència d’ella, recordava les dates de naixement.

–Petit –li va aclarir–. Som del mateix any, però tu ets la meva... germana gran –

Les dues últimes paraules li van costar un veritable esforç.

Es van mirar. En Gerard recordava vivament els petons de la noia, el seu cos entre els braços, el nus que havia sentit a la gola quan li havia començat a aixecar el jersei. Segurament, la Mei estava pensant el mateix.

La noia va ser la primera a somriure.

–Quina putada, no?

En Gerard li va tornar el somriure.

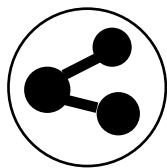
–Sí que és una putada, tan bona com estàs... –Va ser capaç de fer la broma, encara que ell va tenir la sensació que se l'havia d'arrencar de dintre.

Ella es va tirar endavant per donar-li un copet de puny al genoll.

–Aquestes coses ni es pensen, pervertit!

Aleshores, tota la tensió acumulada va esclatar en una rialla compartida, i quan el so d'aquells riures va arribar al menjador, tothom va respirar molt més tranquil.
(p. 198-201)

- Per què la Mei considera que està enamorada de qui “no podia estar enamorada”?
- Busqueu informació i expliqueu quins problemes podrien tenir en Gerard i la Mei si seguissin amb la seva relació amorosa.
- Com us sentiríeu si estiguéssiu al lloc de la Mei? I d'en Gerard? Penseu que hauríeu tingut aquest mateix tipus de conversa?

Disseccionant les històries

En un anterior apartat d'APROFUNDIM hem vist com l'amor cortès encara és viu en les novel·les del nostre moment. Encara podem extraure més referències literàries d'aquesta obra. Com hem fet en l'altra, aquí també ens centrarem en l'amor. Concretament, l'amor en el conte de *La bella i la bèstia*.

La impossibilitat de l'amor dels nostres personatges ve donada per la consanguinitat, és a dir, són família. Un tema polèmic que a l'obra es resol d'una manera molt tancada, possiblement és dels temes morals sobre el qual es reflexiona menys.

A continuació us deixem la cançó paròdia sobre el conte original *La bella i la bèstia*, un contingut creat pel duo "Destripando la Història", disponible en un canal en el qual dos músics expliquen de manera satírica la versió original dels contes populars europeus, molts d'aquests filtrats per Disney, que han aterrat en el nostre imaginari col·lectiu. Aquí podeu trobar l'enllaç al [vídeo](#); estigueu-hi atents, sobretot a la part final.

Ara busqueu també els orígens de "La Sireneta" i "La caputxeta vermella" i compareu-les amb les versions que coneixeu.

CONTE	VERSIÓ ORIGINAL	VERSIÓ CONEGUDA
La sireneta		
La Caputxeta Vermella		

Visitem la nostra pròpia família

Durant aquesta guia us hem anat proposant visites a diferents llocs. Alguns els deveu tenir a prop; altres, més lluny.

En aquest capítol us proposem una visita ben especial, i és que, tal i com la Mei i en Gerard necessiten reunir-se amb la seva família perquè els secrets surtin a la llum, us proposem que vosaltres també us reuniu amb la vostra.

Segurament no guardaran un secret com el que descobreixen la Mei i en Gerard, però segur que hi ha moltes històries dels vostres avis i àvies, dels tiets i les ties o dels vostres pares que encara no coneixeu. Prepareu una trobada familiar i animeu-los que us expliquin històries de la família. Segur que descobrireu més d'una anècdota que no coneixíeu!

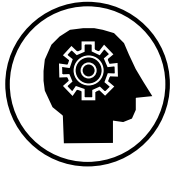
Dibuixem les paraules

La feina que fa la gent de “Destripando la historia” és brutal. Dibuix a dibuix, interactuant amb la música i la lletra i amb plànols diferents, és un autèntic treball d’animació. Els seus recursos són senzills, però els saben aprofitar al màxim.

De la mateixa manera, des que Internet és Internet, han sorgit eines de disseny senzilles per facilitar la tasca a les persones que s’hi volen introduir o simplement els ve de gust jugar a ser dibuixants, ja que és un impuls que, en algun moment, tots tenim dintre.

- Amb l'[Animaker](#) i a partir d’aquest [tutorial](#) haureu de dibuixar el moment en què el Gerard i la Mei s’adonen que són germans.

Animeu-vos a compartir aquesta activitat a les xarxes socials sota les etiquetes [#gustperlalectura](#) i [#llegimelfunicular](#)

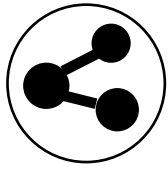
EPÍLEG

Reinterpretem l'inici de la novel·la

Finalment la bèstia és capturada, es confirma allò que el veterinari ja es pensava que efectivament es tractava d'un lleopard, en aquest cas d'un lleopard melànic conegut com a pantera negra. Considerem que potser hi ha alguna relació amb l'accident de camió: vosaltres sabeu que sí..., sabem també que aquest animal ve de lluny; segurament es tracta doncs d'un tràfic d'espècies.

- Llegiu la [informació sobre el tràfic d'espècies](#) que l'ONG Word Wildlife Fund (WWF) té al seu web.
- Després, torneu a llegir el prefaci del llibre: ara que ja sabeu que es tracta d'una pantera negra, li trobareu un nou sentit:
 - Imagineu-vos tot allò que el text no diu: d'on penseu que havia sortit el vaixell? Per a què penseu que els transportaven? On penseu que anaven?
- Per a alguns interrogants potser us caldrà buscar informació sobre la pantera; per a la resta, serà qüestió de posar-hi una mica d'imaginació.

Reinterpretació del prefaci en acabar de llegir la novel·la:

Interpretem el final de la història

L'autor, Pau Joan Hernández, ens deixa un caramolet al final de la novel·la, en forma d'epíleg molt breu. Concretament, deixa una reflexió que ens fa pensar:

De tant en tant, quan hi pensava, l'Alda, que havia decidit de quedar-se a viure a Tamasca, es preguntava si en tota aquella història no havia pecat una mica d'ingènua.

Com ja sabem, l'Alda havia amagat a tota aquella gent (excepte a Enka) el seu passat, el misteri que s'amagava darrere d'un demostratiu, d'ALLÒ. Ara, una vegada sabem quin és el passat de l'Alda, tot el que ha viscut i ha fet, reflexionem-hi.

L'Alda ha format part d'una expedició militar en la qual s'envaïa un país llunyà. Malgrat totes les controvèrsies sobre la violència, la necessitat d'envair o no un país, la pressió sobre els civils etc., la gent l'accepta com una més; i no sols això, sinó com algú molt respectable. Algú que ha pagat el que li va passar amb bones accions. Aquest seria el resum simplista de tot plegat.

Per aquest mateix motiu, l'autor ens fa un incís al final per tal que dubtem. Nosaltres no tenim gens clar tampoc què vol dir això que intentem entre tots: intentar, per última vegada, esbrinar què amaga la nostra protagonista.

- No serà que l'Alda podria haver solventat això més fàcilment, sense tanta paraula de per mig i exposant a tothom al perill?
- Podria haver fet ús de la violència amb anterioritat?
- Creus que podia haver evitat que el Gerard s'hi jugués la vida?

Aquest final és comú a altres novel·les i pel·lícules: un cop es tanca la trama apareix una escena extra que ens dona una informació nova que, en part, reobre el final. Grans pel·lícules, llibres i històries en general deixen finals oberts als nostres pensaments, finals que comencen en l'autor i acaben en la ment del lector, que els resol a partir de les seves idees i coneixements.

- Busqueu exemples de novel·les i pel·lícules amb final obert.
- Analitzeu quin paper tenen els secrets en aquests relats.

Centre de recuperació de primats

Encara que en la majoria de països està prohibit tenir animals salvatges com la pantera de la novel·la, molta gent té mascotes a casa, procedents del tràfic il·legal. Alguns d'aquests animals s'escapen o són abandonats pels seus amos per les dificultats de convida-hi.

Els centres de recuperació de fauna recullen aquests animals i en tenen cura fins que els poden restituir al seu hàbitat original

Visiteu la [Fundació MONA](#), un centre de recuperació de primats que s'han escapat o que han estat maltractats.

Continuem amb la novel·la

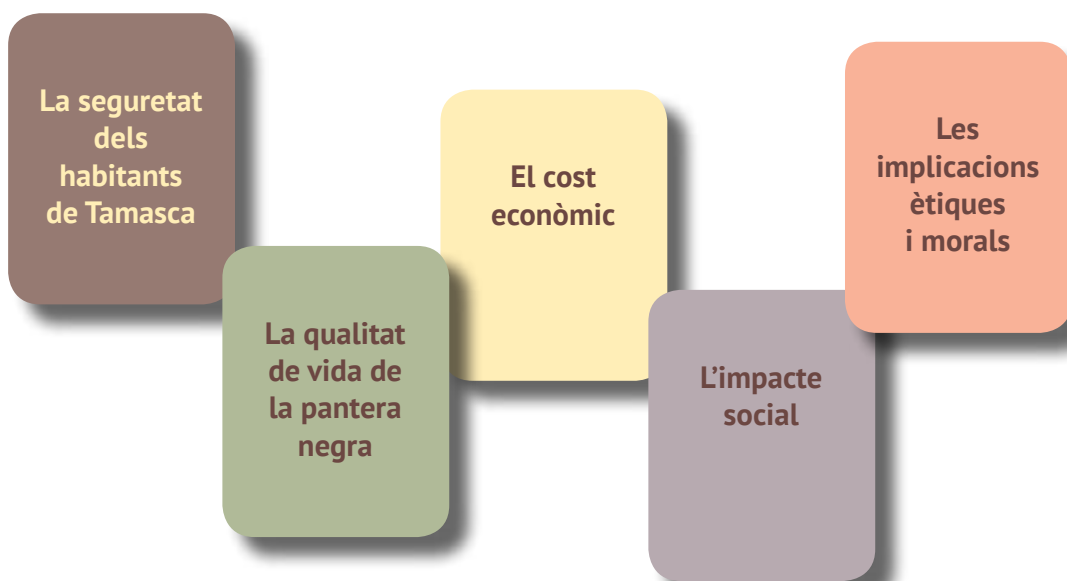
La pantera ha estat capturada, què penseu que en faran ara? La tornaran al seu lloc d'origen? La tornaran a deixar a les Valls de Tamasca? La portaran a un centre de recuperació de fauna?

Feu una pluja d'idees entre tota la classe: cadascú que pensi individualment què creu que n'haurien de fer de la pantera i després ho compartiu.

Agrupeu les propostes que siguin del mateix estil, per exemple, portar-la a una reserva d'animals o a un centre de recuperació de fauna.

La nostra proposta és...

Una vegada tingueu les propostes agrupades, trieu-ne una i comenteu per a cada un dels aspectes següents la idoneïtat de la proposta.

Pensem que és bona perquè, tenint en compte...

CLOENDA

Hem arribat al final de la novel·la. Ja hem pogut desvelar els dos grans misteris que amagava.
És el moment de reflexionar sobre tot el que ens ha aportat...

EL GUST PER LA LECTURA

curs 2019-2020

LA MEI

Ja coneixem tots els secrets de la vall de Tamasca, des dels més evidents als més amagats. Centrem-nos en l'univers femení dels personatges de la novel·la, tot un seguit de protagonistes i nissagues familiars amb temps viscuts comuns. Ja al primer capítol se'ns ha presentat un triangle de dones amb un passat poc clar: la Tina, l'Alda i la Mei.

La Mei es mostra com a element vertebrador de totes les històries femenines de la Vall. Potser la figura de la bruixa, que sembla no tenir pes a la història, ens vol dir alguna cosa? Al capdavant, elles són dones que han hagut de fer un esforç superior a la resta de la gent per tenir el seu espai a la vida, com feien les bruixes en altres èpoques.

- Us proposem que us fiquem al cap de la Mei i expliqueu des del seu punt de vista els grans fets que li trasbalsen la vida, en forma de diari. Aquesta és una activitat que heu de fer individualment, ja que un diari és un escrit molt personal.

Heu d'intentar sentir, pensar, viure, estimar i odiar com la Mei a partir de cinc aspectes de la seva vida:

Una vegada els hagueu escrit, feu un concurs per escollir el millor de cada apartat. Així tindreu un diari de la Mei divers, únic i polièdric.

RESOLEM ELS MISTERIS

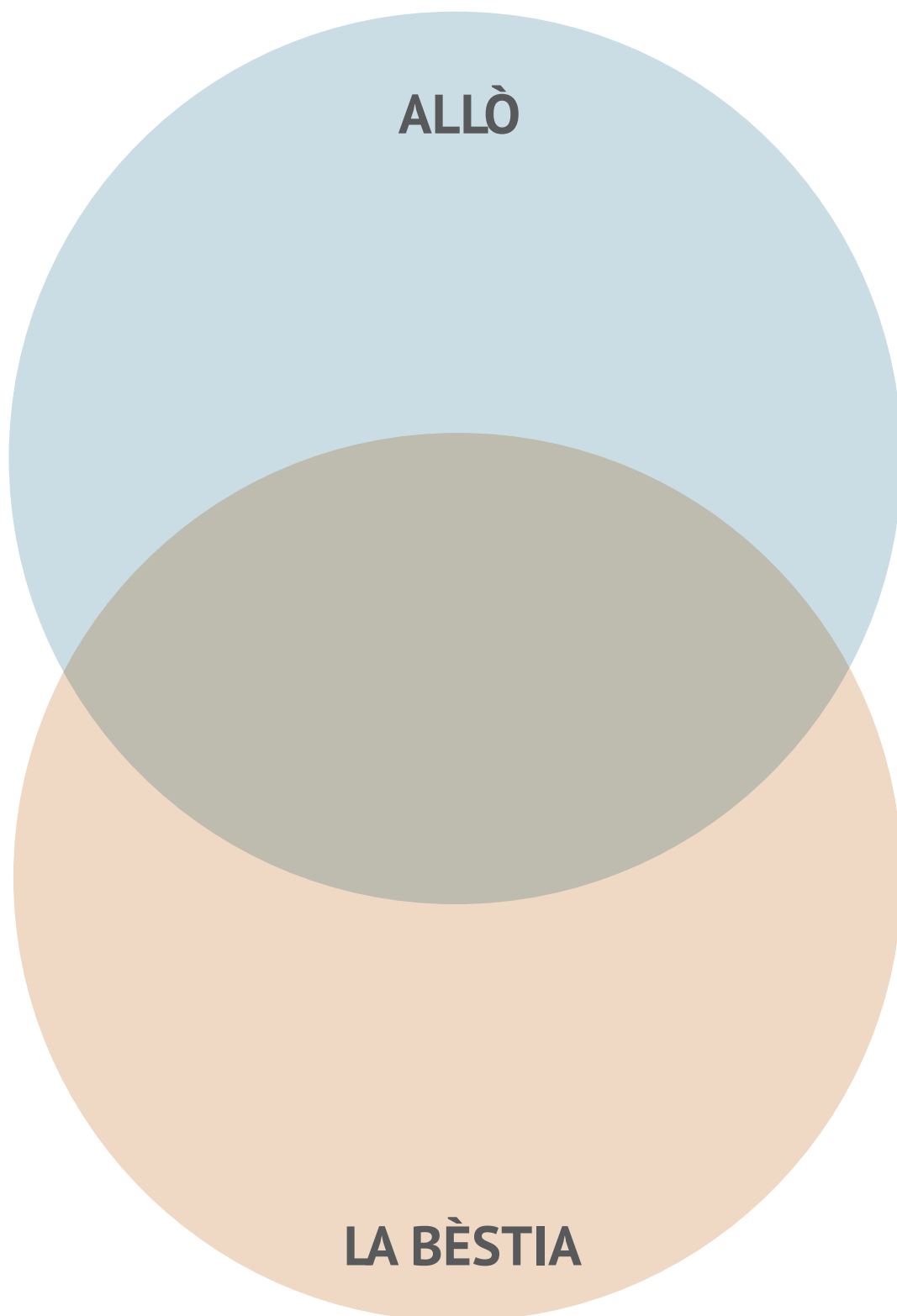
A l'inici d'aquesta proposta de lectura us vam demanar que anéssiu anotant tot allò que fos referent a "l'ALLÒ" que sempre recorda l'Alda i també en relació a la identitat de la bèstia, misteris que a hores d'ara ja haureu resolt.

Però reflexionem-hi una mica:

- Poseu-vos per parelles i discutiu, a partir d'aquesta taula, les semblances i les diferències entre aquests dos misteris. Després compartiu-ho amb la resta de la classe.

QUIN DELS DOS MISTERIS...	ALLÒ	LA BÈSTIA
... vam resoldre primer i gràcies a què?		
... ens va sorprendre més?		
... creiem que crea més tensió?		
... ens sembla més inversemblant o irreal?		

- Compareu el misteri de l'Alda i el de la bèstia: poseu les semblances en la intersecció del gràfic i les diferències en l'esfera corresponent.

AVALUEM EL PROJECTE

En aquesta guia us hem proposat unes activitats una mica especials, i és que buscàvem que a través de la literatura també us interesséssiu per alguns temes de ciència i alguns problemes de la societat actual.

Ara ens agradaria conèixer la vostra opinió sobre la feina feta:

- En quina matèria heu fet les activitats: a la classe de llengua, a la de ciències, a la de socials? Heu desenvolupat algun petit projecte a partir de la novel·la?
- Us ha agradat la novel·la? Quin és el vostre personatge preferit?
- Quines activitats us han agradat més i quines menys? Per què?
- Què heu après? En què us ha fet reflexionar?
- Heu sentit que estàveu fent activitats de ciències? En quins casos?
- Us agrada la idea de treballar les ciències amb una novel·la? Per què sí o per què no?
- Haguéssiu llegit la novel·la de la mateixa manera sense fer les activitats?
- Què canviaríeu si haguéssiu de tornar a fer les activitats d'aquesta lectura?

Enregistreu la vostra opinió en un vídeo.